

Pericopa Mikeț - Despre visuri și visători [anul 5784]

Pericopa Mikeț este îmbelșugată în visuri și visători. De aceea merită să învățăm un midraș după care noi ar trebui să facem diferența între visurile *ṭadikim*-ilor צדיק („perfecti, drepti”) și cele ale răilor. Midrașul spune așa:

„Oare ne-au mai învățat străbunii noștri care este distincția între un vis al unui om drept (*ṭadik*) față de cel al unui om rău? Visele răufăcătorilor nu se află nici în ceruri, nici pe pământ, căci scrie: „Faraon a visat și iată stătea deasupra Nilului” (Geneza 41:1), pe când visurile oamenilor buni sunt în ceruri și pe pământ, căci poți găsi că Iosef le-a spus fraților săi: „Și iată, noi legam snopi în mijlocul câmpului” (Geneza 37:7), aceasta este pe pământ, iar în ceruri, de unde?. Scrie: „Iată, soarele și luna și unsprezece stele se prosternau înaintea mea” (Geneza 37:9). La fel la părintele nostru, Iacov: „A visat, și iată o scară sprijinită pe pământ și vârful ei ajungea la cer” (Geneza 28:12). Și iată pământul și cerul” (Midraș Tanhuma, ed. Buber, VaYeṭe 6).

Așadar, midrașul distinge aici între două visuri ale două persoane diferite: între visurile răufăcătorilor care nu sunt „nici în ceruri, nici pe pământ” și al celor drepti care sunt atât pe pământ cât și în ceruri. De aici ivește de la sine o întrebare: cum vom putea distinge între cele două feluri de vise și ce concluzii vom putea trage din ele? Pare că răspunsul ni l-a prezentat chiar autorul midrașului, când a propus ca visul lui Iosef să fie un model pentru visurile oamenilor drepti: „A visat, și iată o scară sprijinită pe pământ și vârful ei ajungea la cer; și iată îngerii ai lui Dumnezeu urcau și coborau pe ea. Și iată, Domnul stătea asupra lui și a spus: Eu sunt Domnul, Dumnezeul părintelui tău Avraham și Dumnezeul lui Isaac; pământul pe care stai culcat, ție ți-l voi da și seminției tale.” (Geneza 28:12-13).

De acum, tot ceea ce ne rămâne de procedat este să însemnăm caracteristicile principale ale visului lui Iacov și așa vom stabili criteriile tuturor visătorilor. Probabil, Rambam (Maimonides) la acest lucru s-a referit în opera lui monumentală „More Nevuhim 1:15”, unde deslușește cuvânt cu cuvânt visul lui Iacov: „Și iată Domnul stătea asupra lui” – este permanent, stabil, adică El este constant pe scara la care una dintre capete se află în cer, pe când celălalt se află pe pământ. Pe ea fiecare poate să se suie ca să încerce să ajungă la cel ce se află la capăt, deoarece El este constant la capătul celălalt al scării ... „Îngerii lui Dumnezeu” – ei sunt profeții, despre care s-a spus răspicat : „[Dumnezeul] a trimis un înger” (Numeri 20:16); „Îngerul Domnului s-a suit de la Ghilgal la Bohim” (Judecători 2:1). Au terminat cu „urcau și coborau”: urcarea înaintea coborârii, fiindcă după urcare și ajungere la treapta căutată a scării, va veni coborârea cu porunca pe care a primit-o să conducă poporul și să-i învețe. Aceasta noi numim coborâre; „vei sta” este permanent, continuu, stabil ... în acest sens s-a spus „vei sta pe stâncă” (Exod 33:21)”.

Din comentariul lui Rambam la visul lui Iosef, noi învățăm că caracteristicile principale ale visurilor oamenilor drepti sunt două: 1. Presupunerea că există o afinitate între entitățile create – cea cerească și cea pământească, adică amândouă acționează într-un mod armonios, ca una singură; 2. Creatorul se află pe vecie în fruntea acestei mașinării și are o influență asupra cunoștințelor oamenilor care vor să asculte.

Rambam ne mai spune în altă parte a cărții „More Nevuhim” că midrașul nu numai că diferă între visurile oamenilor buni și a celor răi, dar mai mult de atât, el ne avertizează de cei răi, căci ei sparg țevile belșugului divin, ca să împiedice populația să le urmeze.

Rambam ne descrie în amănunte cum midrașul se contrazice cu cei răi care nu cred în uniunea lumii cum a fost creată și de asemenea nu cred în existența lui Dumnezeu care se referă la această lume. Răii sunt înlăturați de la primirea oricărui strop de cunoștințe, care provin din belșugul din lumea superioară pentru oamenii de pe lumea aceasta. Din această cauză midrașul aduce probabil în acest caz următorul verset: „Dar Iosef i-a răspuns lui Faraon, spunând: [Asta] este dincolo de mine, [dar] Dumnezeu va răspunde de bunăstarea lui Faraon” (Geneza 41:16).

În concluzie, midrașul în acest caz vine să ne arate că este o diferență considerabilă între visurile celor răi și visurile celor buni, *ṭadikim*. Ultimii sunt dornici să cunoască realitatea și pentru acest scop ei fac tot ce le stă în putință pentru ca visurile lor să-i apropie de ceea ce vor ei. Nu așa sunt cei răi, care sunt foarte deosebiți în aspirațiile lor și ca atare așa sunt și în visurile lor.

Pericopa Mikeț - Din adâncul gropii direct în vârful lumii [anul 5785]

Iosef are o trecere foarte rapidă din adâncimile gropii până la culmea înălțimilor; el devine în câteva minute dintr-un sclav prăpădit în închisoare adjunctul regelui Egiptului: „Faraon a trimis și l-a chemat pe Iosef și l-au grăbit din temniță și el s-a tuns, și-a schimbat hainele și a venit la Faraon” (Geneza 41:14).

Întrebarea care se pune este dacă și cum o schimbare atât de bruscă influențează identitatea personală a lui Iosef? Oare lasă indicii despre comportament în viitor? Iosef este chemat în grabă la Faraon direct din penitenciar și îndeplinește treaba pe care știe să o facă cel mai bine: interpretarea viselor. După ce a reușit să clarifice visurile celor din închisoare, el se pune să descifreze visul Faraonului. Iar interpretarea visurilor Faraonului a fost mult mai strălucitoare decât cea a visurilor celor din închisoare.

La interpretarea visurilor demnitarilor din închisoare, Iosef a găsit tâlcul la fiecare component în parte: „Și Iosef i-a spus, aceasta este tălmăcirea lui: cei trei lăstari sunt trei zile. Peste încă trei zile, Faraon îți va înălța capul și te va reinstaura pe postul tău și tu vei pune cupa lui Faraon în mâna lui cum obișnuiai [să faci] la început, când erai paharnicul lui” (Geneza 40:12-13). Faptul că este vorba despre o realitate viitoare, acordă un aspect profetic extrem de rar, după cum spune Talmudul „un vis din 60 este profetic” (tractatul Berachot 57:b). Și la visul Faraonului, doar o parte din interpretarea lui era profetică: „Iosef i-a spus lui Faraon, visul lui Faraon este unul singur, ceea ce Dumnezeu este pe cale să facă. El i-a vestit lui Faraon, cele șapte vaci bune sunt șapte ani; și cele șapte spice bune sunt șapte ani - este un singur vis” (Geneza 41:26-27).

Aici Iosef are nevoie de sfărâmarea formelor visurilor și adunarea lor laolaltă pentru a interpreta că cele șapte vaci rele vor înghiți vacile bune și la fel și spicele: „Apoi, șapte ani de foamete se vor ridica după ei și tot belșugul va fi uitat în țara Egiptului și foametea va devora țara” (Geneza 41:30).

Iosef schimbă desfășurarea evenimentului de la unul de interpretare al unui vis la unul de planificare al unui plan mareț. El se transformă de la un „visător” cu capul în nori, romantic într-un personaj chibzuit, stabil și puternic, un vizionar energic și realist, care verifică fiecare detaliu în amănunțime. Oare această schimbare uriașă a lăsat amprente asupra lui Iosef? Răspunsul îl primim de la numele pe care el le dă celor doi fii ai lui: „Și lui Iosef i s-au născut – când anii de foamete nu veniseră încă – doi fii, pe care i-a născut Asnat, fiica lui PotiFera, preotul lui On. Și Iosef i-a pus întâiului născut numele Menase (Manase), căci Dumnezeu m-a făcut să uit toate necazurile mele și toată casa tatălui meu. Iar celui de al doilea i-a pus numele Efraim, căci Dumnezeu m-a făcut să rodesc în țara suferinței mele” (Geneza 41:50-52). Primul înseamnă „uitarea trecutului” [rădăcina NŞH înseamnă a uita], iar al doilea înseamnă „creștere” [rădăcina PRH] în a doua parte a evenimentelor. De acum, Iosef activează ca o persoană fermă și neclintită: „Și Iosef a cumpărat tot pământul Egiptului, pentru Faraon, pentru că fiecare egiptean și-a vândut câmpul, căci se întărise foametea asupra lor; și astfel pământul a ajuns al lui Faraon. Iar poporul l-a mutat în orașe, de la un capăt al hotarului Egiptului la [celălalt] capăt” (Geneza 47:20-21).

Iosef nu avea scrupule să taie cu cuțitul pe oameni de la pământul lor, să-i izoleze. În legătură cu frații lui el pregătește un plan de izolare. După toate viclășugurile cu cupa, el le dezvăluie intențiile; „Dar el a spus, ar fi un sacrilegiu pentru mine să fac asta. Omul în mâna căruia s-a găsit cupa, el va fi sclavul meu, iar voi, urcați în pace la tatăl vostru” (Geneza 44:17).

Iosef s-a gândit să-l lase pe Benjamin în Egipt, astfel să se izoleze de fii celorlalte mame. Pe de o parte el este omul izolărilor, dar pe de altă parte el este omul unirii. Aceste puteri izbucnesc din el în multe ocazii: când plânge auzindu-și frații căindu-se pentru păcatele lor (Geneza 42:24); când îl vede pe Benjamin (Geneza 43:30); mai ales când Iuda amintește de tatăl lor (Geneza 45:1-2).

Două puteri uriașe luptă în conștiința noastră și în sufletul lui Iosef: puterea izolării și puterea unificării. Fiecare își are rolul ei. Izolarea îi dă posibilitatea să cunoască o realitate nouă și o viață nouă care i s-au ivit în cale. Unificarea îi menține identitatea. Tensiunea între cele două este irezolvabilă. Din această tensiune apare viața – ea nu este simplă și ușoară, însă este turbulentă și vijelioasă. Asta-i viața!

Pericopa Mikeț - Iosef HaTadik, cel mai mare plângăreț din familie [anul 5780]

În ciclul poveștilor lui Iosef avem descrieri ale unor emoții puternice și supărări adânci ale fraților lui Iosef, după ce au ajuns în Egipt și s-au întâlnit cu o personalitate egipteană de rang foarte înalt, care îi acuză de tot felul de abuzuri. Ulterior ei sunt încercați de sentimente de vinovăție, frică și stres, care nu-i vor părăsi până la sfârșitul cărții Genezei.

Față în față cu ei stă fratele lor Iosef care trece, la rândul lui, printr-o serie întreagă de stări sufletești cu ocazia reîntâririi cu frații lui și familia după 22 de ani de ruptură. Unul dintre lătmotivele care se repetă în toate aceste întâlniri este plânsul lui Iosef. El plânge și plânge, dar foarte puține sunt plânsete de regret, de mâhnire. Vom analiza, în continuare, aceste plânsete și vom vedea în ce măsură ne ajută acest lucru să înțelegem mai bine evenimentele.

Primul dintre plânsete (Geneza 42:24). Iosef s-a prefăcut că nu-i înțelege pe frați, iar ei nu s-au ferit să îl vorbească de rău între ei în fața lui, crezând că el înțelege numai ceea ce traducătorul îi zice: "Însă ei nu știau că Iosef îi înțelegea, fiindcă între ei era un interpret" (Bereșit/Geneza 42:23). Ei și-au adus aminte cum n-au vrut să-l asculte de loc pe fratele lor mai mic: "Ei și-au zis unul altuia: fără îndoială, suntem vinovați față de fratele nostru, căci am văzut necazul sufletului său, când ne implora să-i arătăm îndurare, dar nu l-am ascultat. De aceea a venit necazul acesta peste noi" (Geneza 42:21). În continuare și Reuven îi acuză că nu l-au ascultat când a încercat să-l apere pe fratele lor. În momentul acesta Iosef nu mai poate să se abțină și fuge în cealaltă cameră: "S-a întors de la ei și a plâns" (Geneza 42:24).

Al doilea plânset (Geneza 43:30). Frații lui Iosef ajung la casa lui împreună cu fratele lor mai mic, Benjamin, și-l așteaptă.. Când Iosef ajunge, el are o atitudine plină de simpatie față de frați, și îl privește la fel și pe Benjamin, care este fiul mamei lui, "El a întrebat: Acesta este fratele vostru cel mic despre care mi-ați vorbit? Și a adăugat: Dumnezeu să te ocrotească, fiul meu. Iosef s-a grăbit să plece, fiindcă îi ardea inima pentru fratele său și a căutat un loc unde să plângă. A intrat într-o cameră și a plâns acolo, apoi s-a spălat pe față, a ieșit și s-a stăpânit" (Geneza 43:29-31). Detaliile sunt uluitoare: întâi aproape se prăbușește, apoi în ultima clipă se retrage în altă cameră și plânge. Spălarea feței dovedește lacrimile vărsate pe ea.

Al treilea plânset (Geneza 45: 1-2). Acesta este, dintre toate plânsetele, cel mai puternic dintre toate și stă scris asta literal. "Atunci Iosef nu s-a mai putut stăpâni înaintea tuturor celor care stăteau lângă el ... și el a plâns cu voce atât de tare, încât l-au auzit egiptenii și s-a auzit chiar și în casa faraonului". Iosef nu și-a mai strunit sentimentele și se pare că plânsul său s-a transformat într-un urlet uriaș, care s-a auzit în tot orașul. După cum spune și Rașbam (nepotul lui Rași), parcă până acum s-a tot abținut și toate plânsetele s-au adunat acum într-un țipăt enorm. În ebraică nu este scris doar "a plâns", cum am tradus, ci și: "și-a dat vocea în plâns".

Al patrulea plânset (Geneza 45:14-15). După ce Iosef și-a exteriorizat tot ce a adunat în suflet în toți acești ani, el s-a întors spre fratele lui, Benjamin: "Apoi, s-a aruncat de gâtul lui Benjamin, fratele lui și a început să plângă, iar Benjamin a plâns și el la gâtul lui". După aceea s-a dus spre frații lui: "Și i-a sărutat pe toți frații, unul câte unul, și a plâns la gâtul lor". Acest plâns a venit împreună cu săruturi de dragoste și de apropiere. Rași ne învață aici că frații, văzându-l împăcat cu inima lui, au început să vorbească cu el, că până atunci le era rușine de el. Și Radak comentează în același spirit.

Al cincilea plânset (Geneza 46:29). "Iosef și-a pregătit carul și a urcat în întâmpinarea tatălui său, Israel, la Goșen. Când l-a văzut s-a aruncat de gâtul lui și a mai plâns și la gâtul lui". La această scenă există o controversă între comentatori în ceea ce privește identitatea celui care a plâns. În originalul ebraic este scris "el a plâns" și, după forma frazei, poate fi oricare dintre ei. După părerea mea și nu numai, plângătorul este Iosef, cunoscut ca plângăreț și căruia i-a fost atât de dor de iubitul său tată. Cuvântul care soluționează problema este cuvântul ebraic 'od טוּ, care înseamnă încă (o dată), mai mult. Cine plânse înaintea este Iosef și nu Iacov, așa că este clar că pronumele „el” se referă la Iosef și din cauza aceasta, spre deosebire de alte traduceri, eu am tradus așa.

Al șaselea plâns (Geneza 50:1). Acesta este singurul plâns care pornește de la adâncă mâhnire provocată de doliul din cauza morții unui membru de familie iubit. După ce l-a văzut pe Iacov, care își dăduse ultima suflare, "Iosef și-a lipit fața de fața tatălui său, l-a plâns și l-a sărutat".

Al șaptelea plâns și ultimul (Geneza 50:17). După ce l-au înmormântat pe Iacov, frații lui au venit la Iosef ca să-i ceară iertare în numele lor și al tatălui lor. Ceea ce i-au făcut ei cândva, numesc acum "nelegiuire, crimă" și "păcat". Au căzut la pământ în fața lui, spunându-i chiar : "Iată că noi suntem sclavii tăi". Iosef a început să plângă când i-au spus toate acestea. După aceea el îi mângâie și îi liniștește "Voi mi-ați vrut răul, dar Hakadoș Baruch Hu a vrut să schimbe totul în bine ... și i-a consolată și le-a vorbit inimilor lor". Acesta este un tablou suprealist. Ei au comis o adevărată crimă față de el, în schimb el îi ocrotește, având grijă de situația lor spirituală și încercând să-i încurajeze.

Întrebarea este ce înseamnă aceste plânsete ? De ce Tanachul le prezintă atât de detaliat, spre deosebire de stilul biblic, foarte concis ? Explicația cea mai clară ne-o dă profesoara tuturor celor care au învățat Tanach în Israel, Nehama Leibowitch. Ea ne explică faptul că Iosef avea un suflet tandru, care își întâlnește pe frații după 22 de ani de suferință și umilință, în care ei l-au hârțuit și l-au chinuit, vânzându-l străinilor. El nu simte nici ranchiună și nici nu are dorința de răzbunare. El simte doar dragoste și devotament față de frații lui și nu are nici o intenție să-i facă să treacă prin ce l-au trecut ei pe el.

Așadar, plânsul este o exprimare a sufletului, altfel decât prin intermediul cuvintelor, ci prin ceva mai expresiv și înălțător - plânsul, ca transfigurare, nu de durere și doliu, ci de fericire și adorare. Asta este plânsul lui Iosef, țadikul (perfectul) care plânge.

Pericopa Mișpatim - Depărtează-te de cuvântul mincinos [anul 5779]

Este știut că nu e voie să mințim, iar pericopa noastră își propune să susțină acest lucru apelând la autoritatea înțelepților care spun: " Depărtează-te de cuvântul mincinos" (Exod 23:6). În nenumărate locuri în Tora ni se amintește asta: "Să nu depui mărturie mincinoasă împotriva apropiatului tău" (Exod 20:16); "Dacă cineva va păcătui ... și va jura o minciună" (Leviticul 5:21); "Să nu vă mințiți unul pe altul ... și să nu jurați minciuni pe numele meu" (Leviticul 19: 11-12). Din toate aceste versete reiese clar că în mod absolut nu este voie să minți. Dacă ne uităm la contextul în care sunt spuse, toate modalitățile de comunicare se referă la încheierea unei afaceri cu cineva, participarea la un proces juridic sau o depunere de mărturie. În toate aceste cazuri minciuna lovește drepturile sau interesele celeilalte persoane. O astfel de minciună este interzisă.

Aceeași idee apare într-o Mișna foarte renumită, în tractatul Avot 1:18: "Raban Șim'on Ben Gamliel spune: "Existența lumii se bazează pe trei lucruri: adevăr, dreptate și pace, fiindcă în Tora s-a spus: (Zaharia 8:16) „Judecați în porțile voastre cu adevăr, dreptate și pace”. Vedem că aici "adevărul" este plasat în context juridic. Întrebarea care se pune este dacă există situații în care merită să mințim sau chiar este bine să o facem? Cum trebuie să ne comportăm când minciuna este în favoarea celui alt? Întrebarea asta ne-am pus-o în pericopa Șmot și am promis că vom căuta răspunsul. Astăzi vom încerca să îl găsim. În Șulhan Aruch, Even Haezer 65:1 (cartea din secolul 16 scrisă de Yosef Karo care cuprinde toate legile, poruncile, obligațiile și interdicțiile evreilor) se enunță: "Este o mițva să înveselești pe mire și mireasă și să dansezi în fața lor și să-i spui miresei ce frumoasă e, chiar dacă nu e frumoasă". Nu numai că această minciună nu este interzisă, ci este chiar o "mițva", adică o obligație, fiindcă din pricina acestei minciuni mireasa se va simți grozav în ziua bucuriei ei și, oricum, este o mițva să o înveselești pe mireasă. În Talmud mai găsim și alte exemple de asemenea false minciuni.

În Talmud, tractatul Baba Meția 23:b scrie că chiar și un *talmid chacham*, adică un student la yeșiva, care este numit "elev deștept" și sunt multe restricții asupra lui, poate în trei subiecte să devieze de la adevăr. Primul, numit *bamasechet*, adică "În tractat" este că poate să spună din cauze de modestie că nu a învățat un tractat (un volum) chiar dacă el îl cunoaște foarte bine. Al doilea *bepuriya*, adică "În fertilitate", în care din nou din cauză de modestie să nege detalii despre intimități cu soția lui. A treia se numește *beșpuza*, adică "În ospetie", dacă ai fost primit foarte frumos ca musafir de cineva, poți să nu povestești exact despre asta laudându-i prea mult, ca nu cumva să se năpustească toată lumea acolo. Al treilea caz seamănă cu cele amintite mai sus, adică minciuna se spune în beneficiul celui alt. Dar în primele două exemple avem ceva nou și anume că minciunile se spun din cauză de adevărate la anumite valori, în acest caz modestie și sobrietate. Din aceste exemple vedem că minciuna însăși nu este interzisă, dacă aduce rezultate bune sau promovează ceva de valoare sau face altcuiva o plăcere. La creștini este știut că orice fel de minciună este interzisă. Aurelius Augustinus (354-430), episcopul orașului Hipo din nordul Africii, unul din cei mai importanți filozofi și teologi creștini, a scris o carte despre importanța respectării adevărului în orice caz. Într-unul din exemplele extreme, el aduce în discuție următoarea dilemă: un om fuge de un asasin care îl amenință că-l omoară. Tu îl ascunzi pe fugar și atunci vine asasinul și te întreabă dacă persoana pe care o cauți este aici. A spune adevărul este o sentință de moarte pentru fugar. Dar să spui că fugarul nu este aici este, totuși, o minciună. Aceasta este dilema creștinilor.

Această îndoială este foarte departe de calea rabinică evreiască. În Exod 1:15-16 ne este povestită teribila întâmplare în cursul căreia faraonul a hotărât ca fiecare nou născut evreu să fie omorât, astfel încât a ordonat celor două moașe, Șifra și Pua ca, în momentul în care se naște un copil și văd că este băiat, să-l omoare. Cele două moașe decid cu curaj să-l mintă pe faraon, ca să-i salveze pe copii spunând: "Evreicele nu sunt ca egiptencele, pentru că sunt viguroase și nasc înainte ca moașa să ajungă la ele" (versetul 19). Cu privire la această minciună, care a primit aprobare divină, este scris că "Domnul a făcut bine moașelor ... El le-a făcut case" (versete 20-21). Hakadoș Baruch Hu le laudă pe cele două moașe pentru salvarea copiilor prin minciună și le și dăruiește case. Vedem din nou că minciuna în asemenea împrejurări este o mițva, iar autoarele sunt recompensate..

Sunt foarte multe și alte asemenea exemple în Tora. În Midraș Agada BaMidbar 20 ne este povestit că Aharon Hacoheh, când a văzut că relațiile între doi frați, Reuven și Șim'on se înrăutățesc, a mers la Reuven și i-a spus: Simeon a venit la mine și mi-a spus că a vrut să se împace cu tine dar ezită, fiindu-i rușine să-ți propună împăcarea. Aharon mergea apoi la Șim'on și-i spune aceeași minciună despre Reuven și așa a reușit să-i împace pe cei doi. Povestea asta vine să-l laude pe Aharon și să sublinieze importanța păcii și înțelegerii între oameni. În Pirkei Avot 1:12 ni se recomandă: "Să fii prin discipolii lui Aharon, care iubește pacea și urmărește pacea". Nu are nici o importanță că Aharon a mințit de două ori, o dată pe Reuven și o dată pe Șim'on. Aceste minciuni sunt considerate benefice și laudabile, fiindcă prin ele s-a făcut pace în poporul Israelului.

În Geneza 18:12 scrie că atunci când îngerii i-au spus lui Avraham că va avea un băiat peste un an, Sara a râs: "Și Sara a râs în sine zicând ... și domnul meu este bătrân". Când Hakadoș Baruch Hu îi relatează lui Avraham replica Sarei, El o modifică așa: "Pe bune, să mai nasc eu care sunt bătrână?" (18:13).Deci Hakadoș Baruch Hu îi schimbă cuvintele lui Sara de parcă ea ar fi spus că "eu sunt bătrână", pe când, în realitate, Sara a spus că Avraham este bătrân. Despre asta ne spune Rași aici: "Scriptura a schimbat pentru pace, că doar ea a spus că domnul meu e

bătrân”. Vedem din nou marea importanță a păcii și împăcării.

Încă un exemplu din Geneza 50:16-17 din zicerile fraților lui Iosef după moartea lui Iacov: ”Înainte de a muri, tatăl tău a poruncit: Așa să-i spuneți lui Iosef: „ Te rog iartă acum păcatul fraților tăi și păcatul lor pentru că te-au răsplătit cu rău. Și acum iartă, te rugăm, vina robilor Domnului tatălui tău !”. Rași ne spune aici: ”Au schimbat cele spuse ca să fie pace, că nu așa i-a poruncit Iacov”. Și în Talmud, tractatul Levamot 65:b scrie: ”[Omul are voie să schimbe vorba pentru pace](#)”.

Din toate aceste exemple și multe altele vedem că atunci când, fie patriarhii, fie mamele noastre își schimbă spusele pentru pacea și binele altora, schimbarea asta este bine venită. Să ținem minte că păcatul groaznic de Lașon HaRa (limbă rea) este a spune adevărul despre cineva, un adevăr care jignește și ponegrește pe cineva.

Spre deosebire de atitudinea creștină care interzice minciuna în orice formă, Toraua și înțelepții nu văd neapărat un merit în respectarea adevărului sau un cusur în a minți. Totul depinde de context și împrejurări. Rezultă deci, că, de multe ori a spune adevărul poate fi un mare păcat (Lașon HaRa), iar a spune o minciună poate fi o mare mișva (Șifra și Pua). Toraua ne încarcă cu o mare responsabilitate pe fiecare dintre noi, cerându-ne să chibzuim de fiecare dată în funcție de valoarea reală a deciziilor noastre.

Marii înțelepți au recomandat întotdeauna prudența în cazurile de abatere de la adevăr fără o justificare bună, în deplin consens cu textul din Talmud, tractatul Yoma 69:b: ”[Sigiliul lui Kadoș Baruch Hu este adevărul](#)”.

Pericopa Mișpatim - Interdicția de luare de mită [anul 5783]

Toraua ne avertizează pentru prima oară să nu se ia mită în pericopa Mișpatim: „Să nu luați mită, căci mita îl orbește pe cei isteți și răstălmăcește cuvintele celor dreپți” (Exod 23:8). Toraua repetă această avertizare în pericopa Șoftim: „Să nu încovoi judecata, să nu fi părtinitor și să nu iei mită, căci mita orbește ochii celor înțeleپți și răstălmăcește cuvintele celor dreپți” (Deuteronom 16:19).

A doua atenționare pune întrebări deoarece se pune întrebarea de ce după ce Toraua avertizează judecătorul ca să nu denatureze justiția și să nu fie părtinitor, mai adaugă judecătorului să nu ia mită. Acest lucru este și mai ciudat mai ales după ce Toraua a precizat ca nu cumva să încovoiati judecata, să nu ai milă de săraci când judeci (Rambam, Sefer hamitvot 247), să nu preferi în judecată pe cei importanți și să nu denaturezi justiția față de sclavi și față de orfani și să nu le fie frică judecătorilor de bandiți. În ciuda acestor atenționări, am mai piimit porunca să

judecăm drept.

Primirea mitei și teama de încovoierea dreptului

Teama este ca nu cumva judecătorul să spună că-mi este neplăcut să-l refuz pe cel care vrea să-mi dea, după ce s-a străduit să aducă ceea ce a adus, cu scrupulozitate a adus. Eu doar cred în Dumnezeu și am depus un jurământ, eu am primit atribuțiile mele încă de pe Muntele Sinai și mita propusă nu mă va influența deloc. Aici vine Toraua și ne învață despre impactul negativ pe care-l are mita asupra celui care o primește.

Ca aceste lucruri să pătrundă bine în mintea oamenilor, Toraua și Talmudul accentuează aceste avertizări. În Talmud, în tractatul Ketubot 105:b, apare o poveste foarte semnificativă. Rabi Yișmael avea un *aris* (un agricultor care întreține pământul altcuiva) care îi aducea în fiecare vineri fructe din grădina lui Rabi Yișmael. Într-o zi *arisul* a venit cu fructele cu o zi înainte, joi. El l-a întrebat pe *aris* de ce ai adus fructele înainte de timp? *Arisul* i-a răspuns că va avea o audiere la un proces în aceea zi și ca să nu vină de două ori le-a adus mai devreme. Rabi Yișmael a refuzat să primească fructele și s-a abținut ca să fie judecător la acest *aris* și a numit alți doi judecători în locul lui. După ce s-a terminat procesul, Rabi Yișmael s-a interesat care au fost argumentele fiecărei părți. Atunci el a început să spună că era mai bine ca *arisul* să spună așa și așa decât susținuse. Adică, chiar și propunerea inocentă al *arisului* l-a influențat pe Rabi Yișmael. Când el a văzut influența negativă a mitei, a spus „să moară toți cei care primesc mită”. Dacă eu care nu am fost de acord să primesc „mita” prin înaintarea aducerii fructelor mele din grădina mea, am fost influențat de propunerea acestei „mite” și l-am susținut pe *aris* necondiționat, ce pot spune cei care nu pot ține față influențelor negative ale mitei. În Talmud se spune doar că gândurile celui care primește mită se fac identice cu cele ale celui care dă mita.

Interdicția de primire a mitei și dacă nu este chestiune de încovoiere a judecaterii

Înțelepții au interzis primirea de mită și în acest caz. În midraș ni se spune că versetul „să nu iei mită” nu înseamnă numai să nu iei mită ca să scoți pe cineva nevinovat, ci și dacă mita este ca să-l acuze pe cel vinovat.

Rezultă că Toraua îl îndepărtează pe judecător să primească mită în orice circumstanță, nici măcar ca să-l achite pe cel nevinovat sau să-l învinovățească pe inculpat. Rambam în cartea „Mișne Tora” avertizează de aceste fapte într-un mod foarte aspru. La fel avertizează și Șulhan Aruh.

Interdicția de dat mită

Cu toate că Toraua n-a interzis în mod explicit de dat mită, „Șulhan Aruh” interzice în mod clar: „Așa cum cel care ia trece peste „nu faci - *lo tase*”, așa și cel care dă trece peste „Să nu pui un obstacol înaintea unui orb” (Levitic 19:14). Și Rambam a stabilit acest lucru cu mult mai înainte în cartea sa „Mișne Tora”, Sanhedrin 23:b. Cu toate acestea, rămâne întrebarea de ce oare Toraua n-a găsit de cuviință să interzică și darea de mită așa cum a interzis primirea ei. Și legile din Talmud încoace ca și legile moderne în țările civilizate le interzic pe amândouă.

Cine nu are voie să primească mită?

Nu numai judecătorii implicați într-un anumit proces nu au voie să primească, ci toți cei care au de a face cu justiția, inclusiv acuzați și acuzatori. Mai mult decât atât. În halacha apare că nici demnitarii și conducătorii nu au voie să ia mită. Instituțiile statului sau ale orașului sau ale comunității trebuie să stabilească reguli clare contra dării și primirii de mită, ca nu cumva să se ajungă la situații pe care le vedem din ce în ce mai des în zilele noastre.

Să nu uităm cuvintele eterne ale marelui nostru profet, Isaia: „Conducătorii tăi sunt îndărătnici și tovarăși cu hoții, fiecare dintre ei iubește mita și aleargă după daruri, nu-i fac dreptate orfanului, iar cauza văduvei nu ajunge până la ei” (Isaia 1:23).

Pericopa Mişpatim - Primirea Torei și a celorlalte porunci (mişvoturi) este necondiționată [anul 5784]

„Urcă la Mine pe munte și stai acolo, și îți voi da Tablele de piatră și învățătura și porunca (mişva) pe care le-am scris ca să le predai” (Exod 24:12).

„Toate cele 613 porunci (mişvot) sunt de fapt cele Zece Porunci, iar Rav Saadia a comentat că ele sunt atenționări la toate cele Zece Porunci cu toate cele 613 mişvoturi care le aparțin” (Midraş Raba, Nasa 13:16).

Când Domnul le-a dat Israelului cele Zece Porunci, El a aluzionat la fiecare poruncă mişvoturile care depind de ea, ca nu cumva ca ei să-i spună lui Moise că au primit doar cele Zece Porunci. Când Israel au spus „vom face și vom asculta” (Exod 24:7) ei se referă că au primit atât cele Zece Porunci” cât și cele 613 porunci, inclusiv poruncile „... să faci după tot ceea ce te vor învăța” (Deuteronom 17:11) care includ toate poruncile *derabanan* (din Toraua orală). Rambam ne spune că acestea sunt și toate poruncile la care noi binecuvântăm înaintea fiecăreia „care ne-a sfințit prin poruncile Tale și ne-ai poruncit [să facem]”. Și unde ne-a poruncit în Tora? Acolo unde scrie „... să faci după tot ceea ce te vor învăța” (Deuteronom 17:11). Din toate acestea rezultă: „care ne-a sfințit prin poruncile Tale” aparține la „să ascultăm”, adică la Toraua Orală pe care o ascultăm, de exemplu „ne-ai poruncit să aprindem lumânarea de Hanuca” sau „să citim Meghila”.

Încă un subiect legat de această chestiune este felul în care tratează națiunile lumii aceste porunci. În midraşul „Mechilta derabi Işmael” este o descriere detaliată cum Domnul le-a propus națiunilor aceste porunci, iar ei au refuzat. Printre altele, noi citim că El a venit la fiii lui Esav (după tradiția evreiască romanii și mai târziu, creștinii), iar ei au întrebat: ce este scris acolo? El le-a răspuns: să nu omori. Ei l-au spus: aceasta am moștenit-o deja de la patriarhii noștri. A venit la fiii lui Işmael și ei au întrebat: ce este scris acolo? El le-a răspuns: să nu furi. Ei l-au spus: patriarhii noștri ne-au binecuvântat deja cu aceasta. Domnul a venit la Israel: ei l-au spus imediat: vom face și vom asculta - fără întrebări și pretexte. De ce oare celelalte națiuni nu au vrut să accepte aceste porunci, chiar dacă primiseră deja una? Doar ei știau că fiecare poruncă conține încă zeci de porunci pe care le primim mai ales în pericopa Mişpatim.

Poporul evreu nu l-a pus întrebări Domnului când a propus ca ei să primească Toraua, ci l-a zis pe loc: vom face și

vom asculta. Rași ne explică la comentariul său din Talmud, tractatul Șabat 88:a despre Psalmi 103:20 „Binecuvântați-L pe Domnul, o îngerii ai săi, tari în putere, care împliniți cuvântul său ca să ascultați de glasul cuvântului său” că cei care împlinesc cuvântul Domnului sunt gata să o facă înainte de a asculta și nu ca ceilalți robi care vor să asculte înainte ca să decidă dacă le pot împlini. Ca nu cumva să se sustragă de la jugul Torei spunând că doar la cele Zece Porunci am spus „vom face și vom asculta”, scrie în Tora: „Îți voi da Tablele de piatră și învățătura și porunca pe care le-am scris ca să le predai” (Exod 24:12) – acestea sunt atât mițvot *deoraita* (poruncile din Tora) cât și mițvot *derabanan* (poruncile din Toraua Orală).

Despre învățătura în ceruri

„Și a intrat Moise în mijlocul norului și a urcat pe munte; și a fost Moise pe munte patruzeci de zile și patruzeci de nopți” (Exod 24:18).

Înțelepții detailează că în cele 40 de zile în care Moise era pe munte, el nu a mâncat și nu a băut, după cum scrie în Deuteronom 9:18, dar nu scrie nicăieri în Tora dacă el a dormit sau nu. În Zohar Hadaș, cap. Teruma scrie: „Moise învăța ziua Tora scrisă, iar noaptea învăța Tora orală, fiindcă noaptea nu este voie de învățat Tora scrisă decât dacă nu ai posibilitatea să înveți Tora orală. Aceasta fiindcă este mai bine să învețe Tora scrisă decât să stea pe degeaba”.

Putem să ne amintim aici de o anecdotă care apare în câteva scrieri. Cineva a fost invitat odată să fie oaspetele unui om avar care nu a vrut să-l invite la masă. El i-a spus oaspetelui: Ce păcat că ai ajuns acuma, tocmai am terminat masa și nu ne-a mai rămas nimic, așa că-ți propun să mergi la culcare. Oaspetele a înțeles că stăpânul încă nu a mâncat și îl minte ca să nu-i dea de mâncare. El a început să horcăie dând să cunoască că a adormit. Când stăpânul a auzit zgomotele, s-a dus la soția lui spunându-i: Acum putem mânca – oaspete nu ne va lua din mâncare. În momentul în care au pus pe masă toate bunătățile, oaspetele s-a sculat. Stăpânul nu a avut încotro și l-a chemat la masă. Acesta le-a spus: acum am înțeles ceea ce scrie despre Moșe Rabenu care a fost 40 de zile pe munte și nu a mâncat și nu a băut, dar nu scrie că nu a dormit. De ce oare? Fiindcă este foarte simplu – cineva care nu bea și nu mănâncă nu este în stare să adoarmă de la foamea pe care o simte.

Când Moise a fost în ceruri, el a învățat toată Toraua cu toate noutățile și adăugările care vor fi făcute de înțelepți ai poporul Israel până în vecii vecilor. Pare a fi o minune cum de a reușit Moise să învețe în 40 de zile atât de multă Tora, care umple astăzi biblioteci întregi.

Însă dacă Domnul Dumnezeu este dascălul și Moșe Rabenu este elevul se poate învăța mult și bine în timp scurt. Să învățăm și noi cât putem și cu cine putem ca să fim demni cel puțin un pic la tot belșugul de cunoștințe care se află în fața noastră.

Pericopa Mișpatim - Specificul dreptului evreiesc [anul 5781]

După credința evreiască, pe Muntele Sinai s-a dat tot codul legal care cuprinde două feluri de legi: unele numite *hukim*, *legi* care cuprind mișvoturile și care nu sunt bineînțelese mental, iar celelalte legi numite *mišpatim*, *judecăți*, și care cuprind mișvoturile care sunt înțelese de la sine și a căror listă o găsim la Rași: idolatrie, vărsare de sânge, furt și binecuvântarea Domnului.

Și cele două table cu care a coborât Moșe sunt împărțite la fel: Primele cinci mișvot sunt între om și Kadoș Baruch Hu, adică acele numite *hukim* חוקים și care nu sunt bineînțelese de la sine. Ultimele cinci sunt mișvot între un om și semenul lui, adică *mišpatim* משפטים. Acestea apar într-o formulă în lărgită în pericopa următoare, care chiar se numește Mišpatim. Acestea sunt mișvot pe care mintea omului, logica lui, spun că trebuie îndeplinite (de exemplu să nu omori). Întrebarea care se pune de ce era nevoie de o poruncă divină ca aceste mișvot să fie și scrise. Într-adevăr putem găsi o serie de argumente care să ne convingă că aceste mișvot date de autoritatea superioară sunt fundamentale pentru dreptul evreiesc ca și cel al altor popoare. Printre aceste argumente găsim:

1. **Forță, tărie.** Ideea este că autoritatea care poruncește adaugă forță poruncii. În Talmud scrie: „Este mai mare cel care a primit porunca și execută, decât cel care nu a primit porunca și execută” (tractatul Kidușin 31:a). A fi mare înseamnă nu numai a îndeplini cu exactitate porunca, ci a fi în același timp generos, cu îndurare. Marele rabin, Kuk (prim rabin al Israelului în perioada interbelică) spune că acestea sunt amănuntele pe care Toraua le adaugă celor zece porunci și care lipsesc la națiunile care au luat doar cele zece porunci.
2. **Dreptul și morală.** În dreptul modern s-a stabilit că aceste două principii sunt separate, cele două părți sunt judecate doar după lege, iar judecătorul decide doar după criteriile de justiție. Spre deosebire de acest lucru, în halachaua evreiască aceste două principii fundamentale sunt legate între ele. Poruncile morale obligă întotdeauna cu toate că nu pot fi impuse, decât după regula numită în halacha „*lifnim mišurat hadin*” לפנים משורת הדין. În halacha judecătorul este autorizat să țină seamă și de considerări de morală. Din această cauză există în dreptul evreiesc ideea de excepție de la lege „*lifnim mišurat hadin*” לפנים משורת הדין (dincolo de linia legii).
3. **Dreptul și generozitatea (*tdaka* צדקה).** Morala este sensibilă de obicei față de cei slabi și dreptul evreiesc îi apără în mod deosebit. Spre deosebire de dreptul popoarelor care adoptă egalitate totală, dreptul evreiesc îi apără pe cei slabi în mod aparte. Așa apare grija aparte pentru văduvă și orfan, grija pentru cel care nu este în stare să-și achite datoriile etc. Rambam (Maimonides) spune: „Rolul judecătorului este să-l salveze pe cel opresat de asupritor” (Hilhot Sanhedrin 2:7).

În dreptul evreiesc există o apărare excesivă pentru cel care se află pe marginea vieții. Așa că femeia nu are voie să se atingă de pruncul ei prin avort, iar pe de altă parte nu este voie ca un bolnav terminal să fie deconectat de la aparatul de respirație.

4. **Adevărul și dreptul.** Câteodată adevărul se ciocnește cu stabilitatea. În dreptul modern se preferă de obicei stabilitatea juridică și ca atare dosare judecate definitiv se redeschid foarte greu. Mai există și regula prescripției. Toate acestea nu există în halacha. Aici este necesar ca să fie observate precis probele aduse de procuror de halacha. Pe când redeschiderea unui proces definitiv astăzi este aproape imposibil, în halacha este cu mult mai ușor, cu toate că și aici sunt limitări (vezi Talmud tractatul Sanhedrin 31:b).

5. **Scopul justiției.** Justiția în general are ca țel repararea lumii și păstrarea ordinii sociale, pe când dreptul evreiesc care este o parte din halacha are scopul de a repara „trupul și sufletul” și „să vă fie bine” (vezi Deuteronom 5:33).
6. **Echilibru între valori.** Toate sistemele de drept se bazează pe valori, chiar dacă ele nu apar verde în ochi. Aceste valori diferă de la o societate la alta. De exemplu „onoarea, demnitatea omului” este perceput la evrei diferit de alte societăți. Însă aici nu este vorba doar de valori de morală amintite mai sus, ci chiar de reguli juridice „tehnice”. De exemplu un contract între două părți. După halacha un contract este finalizat odată cu primirea mărfii, pe când în dreptul general este de ajuns înțelegerea de „vânzare-cumpărare”, adică înțelegere fără finalizarea primirii mărfii.

Mai există o serie de diferențe esențiale între dreptul general și cel evreiesc pe care nu le vom aminti.

În concluzie, diferențele dintre dreptul evreiesc și cel general sunt mai mari decât asemănările. De aici putem înțelege mai bine cuvintele profetului Mica 4:5:

„Căci toate popoarele vor umbla fiecare în numele dumnezeului său, dar noi vom umbla în numele lui Adonai pentru totdeauna, în vecii vecilor”.

Câteva cuvinte despre tribunale. În perioada biblică, legea – halachaua se implementa direct de judecători care stăteau la porțile orașelor și judecau. În perioada post-biblică judecata se desfășura în tribunale, cu judecători, procurori și avocați, iar singura lege era halachaua. Astăzi, în Israel sunt două sisteme de tribunale paralele. Primul, tribunalele civile care judecă după dreptul civil modern toate felurile de procese. În paralel, există un sistem de tribunale religioase care judecă doar probleme personale între om și semenii lui: divorț, moștenire, tutela pe copii etc. Legea este doar halachaua. De obicei, se poate alege la ce tribunal apelezi.

Pericopa Mișpatim - Tablele legământului לוחות הברית *luhot habrit* [anul 5780]

La sfârșitul acestei pericope, Mișpatim, noi auzim pentru prima oară despre tablele din piatră pe care sunt scrise cuvintele legământului: „Și Adonai a spus către Moșe, urcă la mine în munte și stai acolo, iar eu îți voi da tablele de piatră și legea și porunca *mițva* pe care le-am scris ca să-i învâț” (Exod 24:12). Dictonul „tablele legământului” apare pentru prima oară în cartea Deuteronom 9:9: „Când m-am suit pe munte ca să primesc tablele de piatră, tablele legământului, pe care l-a făcut Domnul cu voi”. Noi vom dezbate câteva teme legate de

tabelele legământului.

Sursele în Tora

În afară de sursa din pericopa Mișpatim. Mai apar aceste table în șase surse din Tora:

1. Exod 31:18: „Când a isprăvit să grăiască cu el în muntele Sinai, [Dumnezeul] i-a dat lui Moșe două **table ale mărturiei**, două **table de piatră** scrise cu degetul Dumnezeului”.
2. Exod 32:15-16: „Moșe s-a întors și a coborât din munte, având în mână cele două **table ale mărturiei**, table scrise pe ambele fețe, scrise pe o parte și pe alta. Iar tablele erau lucrarea Domnului și scrisul era scrisul Domnului gravat pe table”.
3. Exod 34:1: „Domnul i-a spus lui Moise, cioplește-ți două **table de piatră** precum cele dintâi și voi scrie pe aceste table cuvintele care au fost pe tablele cele dintâi, pe care le-ai sfărâmat”. După aceea în versetul 4: „Și a cioplit [Moise] două table de piatră ca cele dintâi și s-a sculat Moise dis-de-dimineată și s-a suit pe muntele Sinai, precum îi poruncise Adonai și a luat în mână cele două **table de piatră**”.

În acest capitol, în versetele 5-25 apar cele 13 „principiile credinței - măsuri” *midot* מידות și apoi sunt o serie de avertizări despre idolatrie, pe urmă vin regulile Șabatului, asemănător ce cele din pericopa Mișpatim. Pe urmă ne întoarcem la table, în Exod 34:27-28: „Și Adonai a spus către Moșe, pune în scris cuvintele acestea, căci pe temeiul acestor cuvinte am încheiat cu tine legământ și cu poporul lui Israel. El a fost acolo cu Dumnezeul patruzeci de zile și patruzeci de nopți. Pâine nu a mâncat și apă nu a băut. Și a scris pe **table cuvintele legământului**, cele zece cuvinte”.

Sursele următoare sunt din cartea Deuteronom:

4. Deuteronom 4:13: „Și El v-a vestit legământul său pe care v-a poruncit să-l faceți, cele zece cuvinte și le-a scris pe două **table de piatră**”.
5. Deuteronom 9:9-17: „Când m-am suit pe munte ca să primesc **tablele de piatră**, **tablele legământului** pe care l-a făcut Domnul cu voi și am rămas pe munte patruzeci de zile și patruzeci de nopți, n-am mâncat pâine și n-am băut apă. Și Domnul mi-a dat cele două table de piatră scrise cu degetul lui Adonai, și pe ele erau toate cuvintele pe care vi le-a spus Adonai pe munte din mijlocul focului în ziua adunării. Și a fost la sfârșitul celor patruzeci de zile și patruzeci de nopți, Adonai mi-a dat cele două **table de piatră**, **tablele legământului**... Și m-am întors și am coborât de pe munte și muntele ardea cu foc și cele două table ale legământului erau în amândouă mâinile mele. Și am văzut și iată păcătuiserăți împotriva lui HAȘEM, vă făcuserăți un vițel turnat; repede vă abătuserăți de la calea pe care v-o poruncise Adonai. Și am apucat cele două table și le-am aruncat și le-am sfărâmat înaintea ochilor voștri”.
6. Deuteronom 10:1-5: „În timpul acela Dumnezeu mi-a zis, cioplește două **table de piatră** ca cele dintâi și suie-te la Mine și fă-ți un chivot de lemn. Și Eu voi scrie pe table cuvintele care erau pe tablele dintâi. pe care le-ai sfărâmat, și tu să le pui în chivot. Și am făcut un chivot din lemn de salcâm și am cioplit două table de piatră ca cele dintâi și m-am suit pe munte cu cele două table în mâna mea. Și El a scris pe table, ca cea dintâi scriere, cele zece cuvinte pe care le spusese Adonai către voi pe munte din mijlocul focului în ziua adunării, și Adonai mi le-a dat mie. Și m-am întors și am coborât de pe munte și am pus tablele în chivotul pe care-l făcusem și ele sunt acolo așa cum mi-a poruncit Domnul”.

În Tanach, în afara Toraei mai apare un verset identic care se repetă de câteva ori în cărțile Regi și Cronici:

7. Regi1, 8:9: „Nu era nimic în chivot decât cele două **table de piatră** pe care le pusese acolo Moise acolo la Horev, unde Dumnezeul a făcut legământ cu Bnei (fiii) lui Israel după ce au ieșit ei din țara Egiptului”.

Cine a scris tablele?

Este clar din scriptură că Dumnezeul a scris primele table. Tablele sunt făcute prin minune. În Mișna, tractatul Avot 5:6 este scris că tablele aparțin celor zece lucruri care au fost făcute încă la crearea lumii, în ajun de Șabat „între

sori”, adică cu căderea întinericului. Mișna mai adaugă încă câteva lucruri care au fost create atunci. În afară de minunea creării tablelor de la început, înțelepții mai adaugă minunea scrierii. Literele erau foarte vizibile pe ambele fețe ale tablelor, gravate în toată adâncimea lor, iar literele Mem Sofit și Samech, care sunt rotunde și goale pe dinăuntru rămâneau și nu cădeau.

În ceea ce privește al doilea rând table, sursele sunt mai puțin clare. Este scris clar că ele nu erau minunate, ci au fost cioplite de Moșe. Dar despre întrebarea cine le-a scris, depinde unde citim și cum interpretăm. Sursa nr. 3 (Exod 34:25) cuvântul „a scris” poate fi interpretat în două feluri: ori se referă la Moșe ori la Kadoș Baruch Hu. Asta spre deosebire de sursa nr. 6 în care cuvântul „a scris” se referă fără dubii la Kadoș Baruch Hu.

Ce era scris pe table?

Pe primele table nu știm deloc ce era scris. Știm doar că tablele sunt divine și la fel și scrisul este divin. Conținutul însă nu ne este spus. Pe cel de al doilea rând de table este scris că conțineau aceleași lucruri ca și primele table și că ele sunt cele zece cuvinte. Este foarte interesant acest cuvânt folosit pentru cuvinte *davar-devarim* דְּבָרִים - דְּבָרִים la masculin cu toate că în Talmud este vorba despre *Aseret HaDibrot* עשרת הדיברות care arată mai mult ca feminin. Dar după forma singularului *diber*, דִּיבֵר ne este clar că forma este la masculin.

În Talmud Ierusalimi, tractatul Șekalim 14, citim și alte lucruri despre table: „Cum erau scrise tablele? Rabi Hanina Ben Gamliel spune că erau cinci pe tabla asta și cinci pe tabla cealaltă și Rabanan spun zece pe o tablă și zece pe cealaltă. Rabi Șim'on Ben lochai spune douăzeci pe una și douăzeci pe cealaltă. Rabi Somai spune patruzeci pe una și patruzeci pe alta”.

Noi cunoaștem numai varianta de cinci pe fiecare numai pe o singură față. Dar varianta cea mai frecventă este de două table identice de tot. Tablele au fost scrise pentru încheierea unui legământ și din cauza aceasta au fost scrise identic pe două exemplare. Unul pentru Fiii lui Israel și unul pentru Domnul care s-a păstrat în chivot. În paranteză spunem că este o problemă cu împărțirea „poruncilor” în cele zece cum apar de obicei pe table fiindcă ea nu este identică cu împărțirea lor în cărțile noastre de Tora. Sunt și diferențe între cele din Șmot/Exod și cele din Deuteronom. Despre asta vom scrie detaliat în pericopa Vaethanan.

Sunt comentatori care susțin că pe primele erau cele zece cuvinte cum apar în Exod pe când pe al doilea erau cele care sunt în Deuteronom.

Forma tablelor

Forma tablelor nu apare nicăieri în Tora și noi învățăm despre asta din midrașim. Sunt două variante principale, care apar în multe locuri în Talmud și midraș. În prima variantă, forma era de pătrat, cam de mărimea chivotului adică cam 60 cm., pe fiecare parte 6 *tefahim* טפחים (unitate de măsură pentru lungimi de aproximativ 10 cm.). Cealaltă spune că era dreptunghiulară, lungimea de 60 cm și lățimea de 30 cm. Grosimea lor era de 30 cm. Este posibil ca variantele de mărime să depinde de varianta de cinci cuvinte pe una sau de zece cuvinte pe una. Nici una nu era rotunjită sus după cum suntem obișnuiți să le vedem în tablouri și sculpturi. Forma aceasta ne-a venit din arta creștină medievală.

Pericopa Naso - Mama lui Șimșon (Samson) din

haftara [anul 5779]

De data aceasta nu ne vom ocupa de unul din cazurile care apar în pericopa săptămânii Naso, ci de încă o femeie excepțională din haftara a acestei săptămâni (Judecători 13). Este vorba despre un adevărat erou care a salvat pe vremea aceea poporul Israel de atacurile filistinilor, Șimșon Haghabor (Samson eroul, puternicul). Tragica lui poveste este marcată de prezența unui număr mare de personaje feminine, din rândul cărora ne vom opri astăzi doar asupra uneia dintre ele, cea căreia îi datorează însăși nașterea lui, propria lui mamă..

Primul lucru vizibil pe care îl putem constata este că noi nu știm nici măcar numele ei. [Știm numele soțului ei, Manoah, dar nu numele mamei](#). De obicei, în Tanach numele femeilor care nasc este amintit. Aici, probabil, cartea a omis numele ei, în dorința de a sublinia importanța veștii pe care o aduce nașterea pruncului care va aduce salvarea Israelului din mâna filistinilor (Judecători 13:5). Dar Hazal, înțelepții din Talmud, o identifică cu un personaj din tribul Yehuda care apare în 1Cronici 4:3: „și numele surorii lor Hațlelponi” (după Talmud Bavli, Bava Batra 91:a, midraș BeMidbar Raba 10:5). Ea vine din familia lui Calev Ben Yefune, după cum ne învață Rași (1Cronici 4:15) și numele ei este amintit lângă numele fraților ei grație unor fapte importante pe care le-a săvârșit. Într-un alt midraș mai puțin cunoscut, Midraș Ešet Hayil, ni se spune că femeia despre care este vorba în cartea Proverbele, 31:22 este tot ea „Ea își face cuverturi, îmbrăcămintea ei este din in și din lână vopsită în purpuriu”. Într-un alt midraș care este o colecție de midrașim mici, Oțar Hamidrașim, pag. 474 este o listă a celor mai eminente 23 de femei din Tanach și soția lui Manoah este una dintre ele. Mama lui Șimșon mai apare și în capitoulul 14 când Șimșon se îndrăgostește de o fată filistină și vrea să se căsătorească cu ea. Părinții se împotrivesc acestei dorințe, dar cu toate acestea îl însoțesc când el merge în pețit: „Și Șimșon a coborât la Timna cu tatăl și cu mama lui” (Judecători 14:5). Midraș Yalkut Șim'oni,, cap. Șoftim 13:69, spune că părinții lui l-au însoțit din cauză că era șchiop *higher* גחך și nu fiindcă au fost de acord cu nunta.

Despre personajul nostru feminin ni se spune că: „era stearpă și nu a născut copii” (Judecători 13:2). În realitate, unul dintre multele midrașim despre părinții lui Sam, BeMidbar Raba 10:5, ne învață că exista o dispută între cei doi și ceea ce este scris aici pe scurt este, în esență, vehicularea a două propoziții pe care fiecare o putea spune. Prima variantă este riposta lui Manoah care putea fi: „Tu ești stearpă și din pricina aceasta nu naști copii”. O a doua variantă este că ea îl învinovățește pe el: „Tu ești sterp și din cauza aceasta n-am născut”.

Apariția îngerului, după același midraș, limpezește această neînțelegere „îngerul lui Adonai i s-a arătat femeii”. El i-a spus: „Iată că tu ești stearpă și nu ai copii” (Judecători 13: 3). Asta dovedește că problema era la ea și nicidecum a lui.

Bineînțeles că despre această faptă că de două ori îngerul apare în fața femeii și nu a lui Manoah sunt teancuri de midrașim. Vom aminti pe cel mai renumit din Talmud Bavli, tractatul Brachot 61:a în care spune Rav Nahman că

Manoah a fost *am haareț* עַם הָאָרֶץ, adică un om simplu, needucat și neînvățat fiindcă scrie că a mers după soția lui (versetul 11). Versetul acesta poate fi înțeles în două feluri. Prima, că a mers după ea în mod fizic. Ne spune Talmudul că dacă era învățat știa că nu e voie să se comporte așa. A doua, că a mers după ea în mod spiritual, adică a ascultat de ideile și îndrumările ei. Și în acest caz înseamnă că soția este cu mult superioară bărbatului. Alt înțelept, Rav Ași, în același loc ne spune de unde învățăm că femeia trebuie să-l urmeze pe bărbat și nu invers. El ne duce la Rivka (Rebeca): „Rivka și slujitoarele ei s-au ridicat, au încălecat pe cămile și au mers după omul acela” (Geneza 24:61). De aici învățăm că femeia trebuie să meargă după bărbat și nu invers. Rav Nahman mai adaugă și versetul „El (Elișa/Elisei) s-a sculat și a plecat după ea” (2Regi 4:30). El ne spune clar că aici el a mers după sfatul ei și nimic mai mult. Doar nu putem spune că acest profet Țadik ar fi un *am haareț* (om simplu și needucat).

Probabil și din cauza aceasta îngerul vine să anunțe minunea că ea, stearpa, va naște nu pe el, ci pe ea. Și chiar și a doua oară când îi cere să-l mai vadă o dată pe înger, acesta ripostează și apare numai după ce ea apelează și tot la ea apare. Ea este înțeleaptă și credincioasă. Înțelege imediat că este vorba despre un înger și nu un om oarecare pe când el caută dovezi. El vrea să-i știe și numele. Numai a doua oară se lămurește că este un înger și atunci îl apucă frica. Așa s-a întâmplat la ceilalți care au vorbit cu îngeri, ca Iacov și Iosef. Singurul care a vorbit cu îngerii ca egali a fost Avraham.

Este clar că facem aici cunoștință cu o femeie deosebită, care, după mulți ani primește vestea că, deși este stearpă, va naște un *nazir adonai* נַזִּיר אֲדֹנָי (nazireu). Să nu uităm că aici este vorba despre un cuplu în care bărbatul, Manoah, vine dintr-un trib inferior, Dan, cel mai ignobil, pe când soția vine din cel mai respectat și nobil trib, Iuda. Modul în care ea primește și transmite bărbatului său vestea nașterii este asemănător cu felul în care au primit multe alte personaje importante, (Sara, Rivka și altele, care erau de asemenea sterpe), aceeași veste. Dar spre deosebire de ele, ei i s-a spus și cărui viitor îi este destinat băiatul și ce interdicții sunt în timpul sarcinii.

[O poveste unică a unei femei remarcabile al cărei nume nici măcar nu cunoaștem și care a dat naștere unui personaj celebru în toată lumea, un mare judecător și un lider, cel mai puternic evreu din Tanach, dar care s-a încurcat cu femei străine care au adus la sfârșitul lui tragic și glorios.](#)

Pericopa Naso - Cele mai frumoase momente ale poporului Israel în deșert [anul 5785]

Din cele 176 de versete ale acestei pericope, un număr de aproape 90 de versete sunt dedicate inaugurării Tabernacolului, inclusiv detalii amănunțite despre ofrandele președinților fiecărui trib aparte.

Toraua a fost scrisă și redactată într-un mod extrem de minuțios și tocmai de aceea, dacă se găsește vreo dublură, ea este tratată și explicată în multe midrașuri. Așa de exemplu dublura întâlnirii Rebecăi cu robul lui Avram, de două ori, este comentată și explicată. Spre deosebire, repetițiile interminabile ale ofrandelor președinților sunt aproape inexplicabile. Unii se bazează pe dorința de a arăta egalitatea între triburi și acordarea onoarei fiecărui

președinte în parte. Însă toate acestea puteau fi evitate prin scurtarea fragmentului și la fel amintirea fiecărui președinte pe nume aparte.

Iar ultima întrebare aparține începerii pericopei următoare, pericopa Behaalotcha – Rași aduce din midrașul Tanhuma cap. 5: „De ce s-a alăturat episodul de Menora (Sfeșnic) cu episodul președinților? Deoarece când Aaron a văzut inaugurarea Tabernacolului, picioarele lui au cedat de slăbiciune, fiindcă nici el și nici tribul lui nu se aflau la această inaugurare”. Întrebarea care se pune este cum este posibil de a susține, că Aaron nu a fost prezent la inaugurarea Tabernacolului? Doar prima parte a pericopei Șmini este dedicată inaugurării tabernacolului de către Aaron și fiii lui.

Răspunsul se poate găsi, poate, în comentariul marelui înțelept Sforno (Italia, sec.15-16) pentru versetul „Și când Moise venea la Cortul Întâlnirii ca să vorbească cu El, auzea glasul care îi vorbea de deasupra capacului care este pe Chivotul Mărturie, dintre cei doi heruvimi, și [Dumnezeu] vorbea cu el” (Numeri 7:88).

Sforno ne spune că prezența Domnului în Cortul Întâlnirii când Moise vorbea cu El, a fost pentru evrei un semn clar că Domnul i-a iertat pentru Vițelul de Aur. Sforno mai adaugă că atunci când Moise venea în Cortul Întâlnirii auzea aceeași voce pe care o auzise înaintea păcatului Vițelului de Aur. Aceeași voce a auzit Moise urcându-se pe Muntele Sinai „Dumnezeu îi răspundea printr-un glas” (Exodul 19:19).

Marele înțelept Ramban (Nahmanides, Spania, sec. 13) vorbește despre această temă la începutul pericopei Truma: „Întotdeauna în Tabernacol, când poporul se afla acolo, era și Domnul, ca pe Muntele Sinai, iar când venea Moise, era vorba către el ca pe munte, iar vorba către Moise era ca la dăruirea celor Zece Porunci: „Din ceruri te-a făcut să îi auzi glasul, ca să te mustre, iar pe pământ ți-a arătat focul Său cel mare...” (Deuteronomul 4:36). La fel și în Tabernacol: „... Auzea glasul care îi vorbea de deasupra capacului care este pe Chivotul Mărturie, dintre cei doi heruvimi, și [Dumnezeu] vorbea cu el” (Numeri 7:88).

Păcatul Vițelului de Aur a adus la o detașare a Domnului de Fiii lui Israel și de asemenea de Aaron, după mărturia lui Moise „Și pe Aaron Se supăraseră Domnul foarte tare, [vrând] să-l distrugă” (Deuteronomul 9:20). Păcatul Vițelului de Aur a adus și la o detașare a Domnului de Moise, care nu păcătuiseră, după cum este scris la începutul evenimentului cu Vițelul de Aur „Domnul i-a vorbit lui Moise, du-te coboară ...” (Exodul 32:7). Despre asta ne învață înțelepții: „Rabi Elazar a spus că Domnul i-a spus lui Moise, du-te coboară din gloria ta! Doar ți-am dat glorie pentru Israel, iar acum că ei au păcătuit, pentru ce mai am nevoie de tine?” (Talmud, tractatul Brachot 32:a).

Reparația păcatului Vițelului de Aur a fost construirea Tabernacolului, când tot poporul Israel s-a alăturat la construire: „Moise a vorbit întregii obști a copiilor lui Israel” (Exodul 35:4), Bețalel și Aholiav au venit din două triburi diferite – primul din Iuda și al doilea din Dan, iar cu ei au venit „Toți cei cu inima înțeleaptă dintre voi să vină și să facă” (Exodul 35:10). Toraua pune în evidență importanța constructorilor Tabernacolului prin repetarea lor și a caracterelor lor prin repetare de trei ori, pe când uneltele Tabernacolului sunt amintite doar de două ori. Acest proiect național de construire a Tabernacolului a dus în sfârșit la reînnoirea relațiilor între Dumnezeu și poporul Său așa cum erau ele înaintea păcatului Vițelului de Aur și la îndeplinirea dorinței lui Moise „Doar prin [faptul] că Tu vei merge cu noi, și eu și poporul Tău vom fi deosebiți de orice alt popor de pe fața pământului” (Exodul 33:16). Domnul nu vrea să stea doar alături de oameni deosebiți ca Moise și Aaron, ci El dorește apropierea de poporul „pe care l-am întocmit pentru Mine” (Isaia 43:21).

Prin inaugurarea Tabernacolului în pericopa noastră, Toraua accentuează apropierea întregului popor al Israelului de Domnul în două feluri:

1. Spre deosebire de aranjarea taberei Israelului în care Tabernacolul și preoții sunt în centru, iar în jurul lor Moise și leviții și apoi tot poporul, aici versetele sunt în ordine opusă: preoții sunt cadrul exterior, apoi vin Moise cu leviții și la urmă poporul întreg. Cum se face asta? Preoții prin binecuvântarea lor și prin aprinderea lumânărilor de către Aaron sunt cadrul exterior. După aceea avem două versete legate de Moise: după binecuvântarea preoților scrie „Și a fost în ziua în care Moise a isprăvit de ridicat Tabernacolul” (Numeri 7:1). Și înainte de „când vei aprinde candelilele”(Numeri 8:1) scrie „Și când Moise venea la Cortul Întâlnirii” (Numeri 7:49). Iar la mijloc se află toate ofrandele președinților. Astfel,

esența se reflectă spre poporul Israel, nicidecum spre preoți sau spre Moise.

2. Toraua distinge neîntrerupt poziția centrală a poporului prin detailarea repetată a ofrandelor fiecărui trib, iar la sfârșit concluzionează totalul ofrandelor.

Acestea au fost cele mai frumoase momente ale poporului Israel; ei au stat uniți și Domnul stătea în mijlocul lor. Iar înțelepții au observat și ei spunând:

„Domnul a spus Israelului, în trecut a fost vrăjmășie între Mine și fiii Mei, ură între Mine și fiii Mei, o competiție între Mine și fiii Mei, însă acum, de când s-a construit Tabernacolul, este iubire între Mine și fiii Mei, este pace între Mine și fiii Mei” (BeMidbar Raba 12:1).

Să ne rugăm, ca și în zilele noastre când, s-a făcut primul pas spre construirea Templului prin redobândirea pământului, să avem un început de pace între noi și Domnul Dumnezeu.

Pericopa Naso - Nazireu - sfânt sau păcătos? נזיר [anul 5783]

În pericopa Naso învățăm regulile legate de o persoană care își asumă ca prin un angajament să fie cea ce este numit nazireu (Numeri cap. 6). Ca de obicei, există extrem de multe întrebări care nu au răspuns în Tanach și noi trebuie să le deslușim din Toraua Orală. Și haftaraua care a fost aleasă la această pericopă este povestea judecătorului Samson, poate cel mai cunoscut nazireu din istorie.

Termenul „Nazireu” vine de la cuvântul ebraic nazir נזיר, care înseamnă „consacrat” sau „pus deoparte”. Nazireu este un bărbat sau o femeie care și-a asumat unele interdicții. Principalele interdicții ale nazireilor sunt: este interzis să bea vin sau să mănânce struguri, este interzis să se tundă și să-și bărbierească părul și barba și să se impurifice de la mort. De obicei perioada de nazireu este precisă și exactă, dar există și unele feluri puțin diferite, cum ar fi nazireu pe viață. Cei mai cunoscuți nazirei evrei au fost: Samson și Samuel.

În cartea „Hahinuch” (החינוך) o carte despre cele 613 mițvot din sec. 13) scrie că motivul acestor interdicții este să-l facă pe om ca el să-l slujească mai bine pe Dumnezeu fără ca viciile materiale să intervină. De aceea nazireul trebuie să se abțină de la băut vinul, care reprezintă plăcerile lumii; de asemenea trebuie să-și lase părul să-i crească, fiindcă și creșterea părului lung simbolizează învingerea dorinței de frumusețe și estetică. Îndepărtarea de la impuritatea mortului vine pentru că impuritatea aduce la slăbirea forței mentale, iar o persoană care vrea să slujească pe Dumnezeu în întregime, ar face bine să-și păstreze puritatea.

Nu este scris în Tora deslușit de ce cineva și-ar asuma interdicțiile de nazireu. Însă Hazal, adică înțelepții, se ocupă de această întrebare în tractatul Nazir. Ei fac legătura între cazul *sota* סוטה – deviere și *nazir* נזיר – nazireu. Regula de a se abține de la băut vin este în legătură cu cazul *sota*, fiindcă aduce la o deviere de la normă. Adică abținerea ne ajută să ne păstrăm demnitatea. În Talmud scrie: „Oricine vede un deviat (*sota*) în depravare va pune deoparte

vinul”, ca să nu ajungă să păcătuiască.

O altă întrebare este care trebuie să fie atitudinea noastră față de nazireu. Pare că în Tanach atitudinea este pozitivă. Profetul Amos când vrea să descrie avantajele poporului evreu spune: „Pe unii dintre fiii voștri i-am ridicat ca profeți și pe unii dintre băieții voștri ca nazirei” (Amos 2:11). În cartea Plângeri, când autorul descrie măreția Ierusalimului spune: „Nazireii, ei erau mai puri decât zăpada, erau mai albi decât laptele” (Plângeri 4:7).

Spre deosebire de aceasta, înțelepții din Toraua Orală sunt într-o divergență față de nazirei. În Talmud părerea este că nazireul este unul care a păcătuit. Cauza este că el și-a interzis lucruri care sunt permise de obicei. Așa se explică faptul că la sfârșitul perioadei de nazireu, persoana trebuia să aducă la templu o jertfă specială: „Iată legea cu privire la nazireu, în ziua în care se împlinesc zilele nazireatului său, el să fie adus la intrarea cortului întâlnirii și să-i prezinte lui Dumnezeu ca ofrandă un berbec tânăr ... apoi preotul să le prezinte înaintea lui Dumnezeu și să jertfească ofranda pentru păcat a nazireului și ofranda lui arsă”. (Numere 6:13-14, 16).

Talmudul întreabă de ce un nazireu care s-a obligat de la sine să-și asume unele interdicții, trebuie să se căiască? Cu ce a păcătuit el? Una din părerile din Talmud este faptul că el s-a abținut de la plăcerea de a bea vin este chiar el un păcat.

Spre deosebire de Talmud, midrașul îl laudă pe nazireu și îl consideră „sfânt”. Dar adevărul este că nu există nicio divergență între cele două surse. Dacă cineva decide să fie nazireu pentru Dumnezeu, ca să-l slujească pe Domnul fără stânjenire trupească și așa el se află pe o treaptă spirituală care să-i permită aceasta – atunci el se numește „sfânt”. Însă dacă nazireatul este mai înalt decât nivelul persoanei, iar primirea lui doar îl întristează fără să-l ridice la nivelul dorit, sau dacă nazireatul nu se face pentru Dumnezeu ci ca să se laude în fața altora, așa un nazireu este considerat păcătos.

Cineva poate fi nazireu doar în Ereț Israel și nu în diaspora din cauza impurității locului. Cine a făcut făgăduința în străinătate, este amendat și obligat să facă aliya în Israel și să-și îplinească nazireatul după numărul zilelor la care s-a obligat. Iată o poveste din Talmud, tractatul Nazir 19:b: „Un eveniment despre regina Heleni (Helena din Adiabene, convertită la iudaism, 30 e.n.) care a spus când a plecat fiul ei la război, că dacă se va întoarce cu bine voi fi nazireată șapte ani. După ce el s-a întors cu bine ea a fost șapte ani nazireată. După ce a venit să stea în Israel și s-a dus să aducă o jertfă, Casa lui Hilel a obligat-o să mai fie nazireată șapte ani”. Cu alte cuvinte, anii în care a fost în străinătate nu sunt luate în calcul.

Practica nazireatului este legată și de misterul folosirii termenului „Nazarinean” în Noul Testament. Apostolul Luca era conștient că vinul era interzis în nazireatul evreiesc, căci îngerul care vestește nașterea lui Ioan Botezătorul prezice că „mare va fi el înaintea Domnului nici vin și nici băutură tare nu va bea” (Luca 1:15). Luca menționează totodată că la venirea sa la Ierusalim, Pavel a fost îndemnat să evite ostilitatea evreilor de acolo asumându-și interdicțiile de nazireu (Fapte 21:20-24).

Concluzia trasă poate fi că această practică a fost menținută până la distrugerea celui de al doilea templu. Deja înainte, mulți dintre înțelepții perioadei celui de al doilea templu s-au împotrivit nazireatului văzând între acești nazirei mulți care nu o practicau cinstit și devotat din plină credință.

Pericopa Naso - Președinți נשיאים nesiim [anul

5780]

În primele două pericope ale cărții Numeri, care pot fi considerate a fi una, sunt două teme principale. Prima este descrierea detaliată a muncilor Leviților și numărătoarea lor. A doua temă este cea cu care începe cartea BeMidbar/Numeri: numirea personală a fiecărui președinte de trib. Iar pericopa Naso se încheie cu o descriere lungă și amănunțită a donațiilor personale ale fiecărui președinte, în numele tribului său, la inaugurarea Tabernacolului. Descrierea este atât de lungă încât cuprinde 88 de versete din cele 176 ale acestei pericope, care este cea mai lungă pericopă din Tora. Aceasta este prima întâlnire personală a cititorilor cu acești președinți. Este adevărat că cititorul a auzit de ei cu câteva ocazii, însă nici odată pe nume (de exemplu Exod 16:22, 34:31). Pe de altă parte, este posibil și că acești președinți amintiți în cartea Șmot/Exod nu sunt aceeași președinți din cartea Numeri.

Așadar aceasta este prima întâlnire personală a cititorului cu acești președinți din care le aflăm numele lor, caracterul lor, statutul și postul lor: „Și vor fi cu voi câte unul din fiecare trib, fiecare este cap al casei lui părintești. Și acestea sunt numele persoanelor care vor sta cu voi” (Numeri 1:4-5). Aceasta este prima apariție al președinților pe scena lumii doar în luna Iyyar după mai mult de un an de la ieșirea evreilor din Egipt.

Puțin în continuare ei sunt amintiți a doua oară pe numele lor când evreii au staționat după instalarea cortului (întreg cap. 2 din BeMidbar/Numeri). Iar aici, spre sfârșitul pericopei Naso, îi întâlnim a treia oară la inaugurarea altarului din Tabernacol (Numeri 7:1-11). Aici sunt detaliate jertfele și darurile aduse de fiecare dintre ei, iar numele lor este amintit de două ori: înainte și după detaliile jertfelor. Însă aici se pune o mare întrebare: „A fost în ziua în care sfârșise Moise de așezat cortul ...” (Numeri 7:1). Așezarea cortului a început în Nisan și s-a terminat după o lună, în Iyyar. Noi știm că inaugurarea cortului s-a petrecut de Roș Hodeș (prima zi) a lunii Nisan : „Și a fost în luna întâi (Nisan), în anul al doilea, la întâi ale lunii, cortul a fost așezat” (Exod 40:17). Acest lucru înseamnă că președinții au apărut pe scena istoriei cu o lună înainte de numirea lor în luna Iyyar, după cum reiese din Numeri 1:4-5. Întrebarea care se pune este de ce porunca numirii președinților a fost dată doar în luna Iyyar? Tot poporul îi cunoaște deja pe „Acești oameni care fuseseră numiți pe nume” (Numeri 1:17) în funcția lor de președinți. Ne este scris că atunci a fost inaugurat altarul „Acesta a fost darul pentru dedicarea altarului” (Numeri 7:84).

Vom da aici doar o singură explicație posibilă. Aici este vorba de numiri într-un post cu multiple atribuții. În aceea perioadă, poporul evreu era într-un proces de organizare și pregătire pentru intrarea în țară după patru criterii:

1. **Social** – prin autoritatea executivă: Moise, Aaron, președinții și bătrânii.
2. **Juridic** – prin autoritatea juridică: Moise, căpetenii peste o mie, căpetenii peste o sută etc.
3. **Ritual** – prin Moise, Aaron și fiii lui cu ajutorul Leviților. În pericopa noastră se adaugă și președinții care au adus daruri și jertfe la inaugurarea altarului ca reprezentanți ale triburilor.
4. **Militar** – prin Iosua, o singură dată în războiul cu Amalek cu un an în urmă și acum prin președinți.

Cu douăzeci de zile înainte de ieșirea evreilor din zona muntelui Sinai, președinții primesc sarcina de a pregăti cucerirea țării. Până atunci ei erau căpetenii, un fel de prefecti, ale mari comunități de cel puțin o sută de mii de oameni. Dacă fiecare trib avea cam cinci zeci de mii de bărbați adulți, atunci adăugând pe femei și copii ajungem la cel puțin o sută de mii. De Roș Hodeș Iyyar ei sunt numiți și ca un fel de comandanți ale trupelor fiecărui trib. Atunci era vorba să se intre în țară în câteva luni, dacă nu venea puțin după aceea evenimentul tragic al

iscoadelor. Despre aceasta numire învățăm din nenumărate versete și mai ales din folosirea cuvântului ebraic *țava*, אָבָה, armată, oștire în diferite versete. De aici reiese că numirea din luna Nisan este una de ritual și poate și socială. Cea de a doua din luna Iyyar care apare în legătură cu recensământul care nu este unul demografic, ci unul militar pentru pregătire la război, este unul militar.

Această numire dublă apare puțin cam ciudată, luând în considerație că nu orice om de stat are în același timp abilități militare. Din această cauză această nominalizare este probabil amintită la începutul cărții Numeri. Acesta este momentul de apogeu al puterii acestor președinți. După aceea a venit căderea. În cel puțin unul din cele două provocări care au venit imediat după această numire, președinții au eșuat. Probabil din cauza poverii enorme care era pe umerii lor din cauza celor două sarcini, nu au mai avut putere să-l susțină pe Moise în cele două situații de criză. Prima a fost la Kivrot Hataava קִבְרוֹת הַתְּאֵבָה (mormintele de lăcomie/viciu) (Numeri 11:34-35). Aici Moșe însuși spune că nu are sprijin: „Nu pot să port singur tot poporul acesta, pentru că este prea greu pentru mine. Și dacă faci așa cu mine omoară-mă” (Numeri 11:14-15). Singur? Unde sunt președinții? Este clar că Moise era singur, iar Domnul i-a răspuns imediat: „Strânge-mi șaptezeci de inși dintre bătrânii lui Israel pe care-i cunoști că sunt bătrâni ai poporului și supraveghetori printre ei ... și voi coborî și voi lua din duhul care este peste tine și-l voi pune peste ei și vor purta povara poporului și n-o vei purta singur” (Numeri 11:16-17).

O dovadă și mai clară la eșecul președinților este identitatea iscoadelor. Imediat după criza de la mormintele de viciu sunt trimiși cele 12 iscoade: „Să trimiteți o persoană din fiecare trib a părinților lor, fiecare președinte între ei. Și Moise i-a trimis ... după porunca lui HAȘEM, toți erau inși căpetenii ai fiilor lui Israel” (Numeri 13:2-3). Dacă aici cuvântul „căpetenii” se referă la președinții triburilor, după numele care apar în versetele 4-15, reiese că președinții au fost schimbați. Asta fiindcă apar alte nume. Iar dacă acest cuvânt se referă la casele părinților (vezi la Leviți Numeri 3:32) și atunci este clar că după eșecul lor, președinții triburilor au fost schimbați cu căpeteniile caselor părinților, care au eșuat la rândul lor, în afară de cei doi: Iehoșua și Calev.

Încă o dovadă la eșecul președinților este dispariția lor din Tora după evenimentul de la mormintele de viciu. Aceasta este una dintre căile folosite în Tora pentru a camufla eșecuri, lăsând doar indicii. Această metodă ne poate explica și faptul că eșecul lor nu este menționat în Tora.

O ultimă întrebare care se pune, este cum de Domnul i-a ales cu scurt timp înainte? Un răspuns parțial putem găsi în eșecuri asemănătoare de aleși, ca alegerea celor doi fii a lui Aaron, Nadav și Avihu, să se urce pe munte împreună cu 70 de bătrâni și nu a lui Elazar și Itamar (Exod 24:1, 9). Și alegerea lui Șaul ca rege este un exemplu asemănător.

[Din toate acestea putem învăța că chiar dacă cei buni sunt aleși la putere, pot și ei să eșueze. Iar dacă acest lucru se întâmplă, întotdeauna li se vor găsi înlocuitori.](#)

Pericopa Nițavim - Legământul între Domnul Dumnezeu și poporul Israel [anul 5782]

În pericopele Nițavim și VaYelech, Moșe Rabenu încheie un legământ între poporul Israel și Adonai. Primul legământ a fost făcut la primirea Toraei pe Muntele Sinai. Acolo, după ce s-a adunat tot poporul, Hakadoș Baruch Hu i-a spus lui Moise să aducă aminte poporului Israel de tot ce El a făcut pentru popor în Egipt și la ieșirea de acolo (Exod 19:3-6). Bineînțeles că acest legământ obligă poporul evreu să asculte de vocea Domnului și să îndeplinească legământul făcut cu El. Îndeplinirea legământului va aduce poporului Israel un statut special: „... veți fi avuția mea dintre toate popoarele ... și voi îmi veți fi împărăție de cohanim (preoți) și neam sfânt” (Exod 19:5-6). Într-adevăr, tot poporul a primit cuvintele lui Moise și a răspuns: „Tot ceea ce a grăit Adonai vom face” (versetul 8). În afară de acest răspuns scurt, poporul nu și-a luat alte angajamente.

Și la producerea celui de al doilea legământ s-a adunat tot poporul. După comentariul filosofului Bahya Ibn Paquda (Spania, sec. 11) era nevoie de un al doilea legământ, fiindcă Bnei Israel au anulat pe primul când au zis „Aceștia sunt dumnezeii tăi, Israele” (Exod 32:4), adică vițelul este dumnezeul lui Israel. După Ibn Paquda, aceasta este cauza pentru care Moise s-a întors în țara Moavului să facă acest al doilea legământ. Pentru a impune mai multă autoritate acestui legământ, Moise a obligat poporul să primească acest legământ prin jurământ. În afară de asta, el a numit martori la legământ – cerul și pământul (Deuteronom 30:19) pentru că acești martori există pe vecie. Ibn Paquda spune că cerul și pământul conțin toată armata cerurilor și toată populația de pe suprafața pământului. Toți fac parte din mărturie, care există pe vecie atât pentru beneficiar cât și pentru martor. Dacă evreii își vor îndeplini legământul, vor beneficia de toate binecuvântările, chiar și din partea martorilor. Dar dacă nu vor ține mișvoturile Domnului, martorii vor fi primii care îi vor lovi: „va închide cerul și nu va mai fi ploaie, iar pământul nu-și va mai da rodul” (Deuteronom 11:17). Cu alte cuvinte, martorii nu numai vor depune mărturie, ci vor participa la răsplata lor sau la pedepsirea lor.

După cele scrise în Talmud, tractatul Sanhedrin 113:a, Adonai a păstrat trei chei. Printre ele, cheia ploii, care este folosită ca una din căile de pedepsire al poporului evreu dacă nu-și îndeplinește legământul. Adonai pedepsește Israelul prin oprirea ploilor de obicei din trei cauze: 1. Idolatrie; 2. Prostitue; 3. Declaratori de daruri pentru săraci (cei care anunță în public daruri pentru săraci dar nu le dau). Două principii se aplică aici: primul – chiar dacă poporul va păcătui și va fi pedepsit, el se va întoarce la Dumnezeu până la urmă și își va primi răsplata. Versetul „Voi stați în ziua de astăzi” (Deuteronom 29:9/10) se înțelege că așa cum ziua se întunecă înainte, iar apoi se luminează, așa și întunericul în care vă aflați se va lumina „Adonai îți va fi o lumină veșnică și Dumnezeuul tău va fi gloria ta” (Isaia 60:19). Celălalt principiu este „tot Israelul este dator unul altuia” *kol israel arevim ze laze* כל ישראל ערבים זה לזה (Talmud, Sanhedrin 27:b). Din versetul „Voi stați ... toți oamenii din Israel” (Deuteronom 29:9/10), după ce la început s-a spus „voi toți” și versetul enumeră diferite părți ale poporului, înțelepții învață că toți sunt pedepsiți din cauza unei singure persoane. Ibn Paquda spune că și inversul este adevărat și mulțimea este salvată datorită unei singure persoane. Datorită unui singur *ṭadik* există lumea: „*Ṭadik* (cel drept) este temelul lumii” *Veṭadik iesod olam* וצדיק יסוד עולם (Proverbi 10:25).

Noul legământ pe care l-a făcut Moise a fost făcută cu martori și prin jurământ. Din această cauză ea obligă nu numai generația care a participat la legarea legământului, ci și generațiile care vor veni „Nu numai cu voi închei eu acest legământ și acest jurământ ... cu aceia care nu sunt aici cu noi astăzi” (Deuteronom 29:14-15). Ibn Paquda explică că se poate încheia un legământ cu generații viitoare, deoarece tatăl este rădăcina, iar fiii sunt ramurile care ies din rădăcină. Din această cauză rădăcina poate prin jurământ să aducă generațiile care vor veni. Înțelepții din Talmud au comentat în midrașul Tanhuma, Yitro 11, că toate persoanele care au fost create de la început și până la sfârșitul tuturor generațiilor au participat la legământ, chiar dacă corpul încă nu se formase. Atunci sensul versetului ar fi: aceia care nu sunt aici – **corpul**, cu noi astăzi – **sufletul**. Înțelepții au mai spus că toți profeții și-au primit profeția din Sinai, dar nu li s-a dat voie să profetească până în zilele lor.

Cu toată obligativitatea de a păstra legământul, sunt unii care își închipuie că pot scăpa de pedeapsă dacă nu îl vor îndeplini. Ei susțin că *ṭadikim* (drepti) sunt mulți, iar el este doar unul singur, iar datorită lor el va scăpa. Ibn Paquda continuă că acesta susține că necazurile vin pe evrei din cauză că ei îndeplinesc Toraua (legământul) și dacă nu va ține Toraua, neevreii îl vor considera ca unul de a lor. Despre acest lucru spune Toraua imediat că această atitudine nu va reuși: „Adonai nu va voi să-l ierte”, ea îi va aduce pedepse, inclusiv *galut* (exil) pe el și pe tot poporul (Deuteronom 29:19). Doar iubirea Domnului și atașamentul față de El ne asigură viață pe pământul pe

care Dumnezeu s-a jurat părinților noștri (Deuteronom 30:19). Eliberarea (*geula*) care va veni după exil depinde de *teșuva* (Deuteronom 30:1-10). De acest subiect ne vom ocupa cu altă ocazie.

Din scrieri noi învățăm, că încă din timpul creării, oamenii aveau dreptul să aleagă între bine și rău. El putea avea avantajul să aleagă să fie bun sau să fie pedepsit alegând să fie rău. Profeții, cum este Ieremia 31:30-32 sau Ezekiel 36:26-27 spun că atunci când vor veni zilele Mașiahului (Mesia), alegerea în bine va deveni naturală. [Omul se va întoarce la ceea ce era înainte de păcatul primului om, care făcea în mod natural bine și nici nu se gândea la rele.](#)

Pericopa Nițavim - VaYelech - Moșe (Moise) Rabenu se desparte de poporul evreu [anul 5783]

În ziua morții sale, Moșe Rabenu adună tot poporul evreu ca să le facă un legământ special cu Dumnezeu ca ei să păstreze mișvoturile Lui. El începe cu următoarea declarație: „Voi stați astăzi cu toții în fața Domnului, Dumnezeului vostru, căpeteniile voastre, semințiile voastre, bătrânii voștri și dregătorii voștri, toți bărbații din Israel, copiii voștri, femeile voastre și veneticul care este în mijlocul taberei tale, de la cel care îți taie lemnele până la cel care îți scoate apa” (Deuteronom 29:9-10).

Legământul în care au intrat fiii lui Israel îi atenționează ca nu cumva să creadă că ei pot să păcătuiască fără să fie pedepsiți. Dumnezeu nu-i va ierta pe cei care păcătuiesc, ci îi va izgoni din Ereț Israel. Când fiii păcătoșilor vor vedea țara în paragină, ei vor înțelege că aceasta este o pedeapsă de la Domnul Dumnezeu. Atunci ei se vor întoarce la El cu tot sufletul lor, iar El îi va scuti, îi va strânge dintre popoare și îi va aduce în țara promisă. De asemenea, îi va binecuvânta pe ei și pe tot ce este al lor.

„Căci porunca aceasta pe care ți-o poruncesc eu astăzi nu e nici prea înaltă pentru tine, nici prea departe. Nu este în ceruri, ca să zici, cine se va sui pentru noi în ceruri și ne-o va aduce, ca să o ascultăm și să o înfăptuim” (Deuteronom 30:11-12). Căci este aproape de tine, în gura ta și în sufletul tău ca să le poți face.

Moșe își încheie discursul legământului spunând că Dumnezeu a pus în fața fiecăruia viața și moartea și vă poruncesc să alegeți viața.

După aceea Moșe merge să se desparte de poporul Israelului și să-l numească pe Iehosua Bin-Nun ca succesorul său. El semnaleză că în aceeași zi el împlinește 120 de ani și îi pregătește pentru luptele grele care îi așteaptă pentru cucerirea țării. El adaugă ca nu cumva să le fie frică, fiindcă Dumnezeu este cu ei. El îl cheamă pe Iehosua și îi spune aceste lucruri.

După aceea el prezintă poporului evreu mițvaua numită *Hakhel*, להקה „adunare”. În anul care vine după anul de *șmita*, va trebui să vă adunați în Templu. Acolo regele va da un discurs cu învățătură din Tora și va întări poporul pentru ținerea Toraei și a mițvoturilor.

După aceea Dumnezeu i-a chemat pe Moise și pe Iehoșua să se înființeze în fața Lui. El le-a spus că după moartea lui Moșe va veni ziua în care fiii lui Israel se vor deturna din căile Toraei și se vor îndrepta spre alți Dumnezei. Ca pedeapsă El își va ascunde fața de ei. După aceea îl poruncește pe Moise să scrie „Cântarea Haazinu”, pe care o vom citi în pericopa următoare.

[Moșe Rabenu scrie toate cele cinci cărți ale Toraei într-o carte specială pe care o încredințează cohanimilor/leviților \(preoților\) poruncindu-le ca ei să o pună lângă Chivotul Legământului.](#)

Pericopa Nițavim-VaYelech - Avertizarea lui Moise: asimilarea duce la idolatrie și la abandonarea legământului cu Domnul [anul 5784]

Cartea Deuteronom conține mai ales discursul de despărțire a lui Moise de poporul Israel. Pericopa Nițavim a fost spusă chiar în ziua dispariției lui, după cum ne învață Rași. Moise vorbește nu numai elitei, ci și poporului de rând - **toți**, după cum citim „Voi stați astăzi cu **toții** în fața Domnului Dumnezeului vostru, conducătorii triburilor voastre, bătrânii voștri și dregătorii voștri, fiecare bărbat din Israel” (Deuteronom 29:10). Puteam presupune că Moise va grăi cu această ocazie doar cuvinte de încurajare și binecuvântări, însă nu așa s-a petrecut. Pe lângă promisiunea de a răsplăti pentru conduită corectă, Moise atrage atenția poporului la asimilare. Chiar din primele versete ale pericopei sunt descrise cele trei etape ale asimilării:

1. Abandonare Torei „Poate există printre voi un bărbat sau o femeie, sau o familie sau un trib, a căror inimă se abate astăzi de a fi cu Domnul, Dumnezeul nostru” (Deuteronom 29:18)
2. Prin drumul idolatriei; „... mergând să slujească dumnezeilor acelor neamuri ... și au mers și au slujit altor dumnezei și li s-au prosternat” (Deuteronom 29: 17 și 26)

3. Abandonare totală a legământului cu Domnul Dumnezeu: „Pentru că au abandonat legământul Domnului, Dumnezeului părinților lor” (Deuteronom 29:25). În mare parte este vorba despre avertizări pe care Moise le-a spus în pericopa Ree: „Dacă fratele tău ... te vor ademeni în secret spunând, hai să mergem să slujim pe alți dumnezei pe care nu i-ai cunoscut nici tu nici părinții tăi dintre dumnezeii popoarelor care sunt în jurul vostru apropiate de tine sau îndepărtate de tine” (Deuteronom 13:6-7).

Așadar, Moise alege ca în discursul său de despărțire să avertizeze poporul evreu, care se află cu un picior în țara făgăduinței asupra adoptării purtării locuitorilor țării. Concluzia este că marea îngrijorare nu vine de la războaiele care vor avea loc cu acești locuitori, ci de la primejdia de asimilare între ei. Toate acestea în ciuda faptului că aceea generație a fost martoră la marile minuni odată cu ieșirea din Egipt, în evenimentul de la Muntele Sinai și din perioada mersului în deșert. Cu toate acestea, ea nu este ocrotită de influențe radicale ale locuitorilor din Canaan asupra lor.

În istorie

De-a lungul istoriei noi cunoaștem nenumărate cazuri de convertire, în primul rând la catolicism, mai puțini la protestanți și ortodocși sau la islam. Unii dintre ei au făcut mult rău poporului evreu exilat. Vom aminti aici câțiva. Primul este în sec. 13 în Franța călugărul franciscan Nicolas Dodin, un evreu extrem de învățat care s-a convertit la catolicism, El a tradus o mare parte a Talmudului și a trimis papei Gregorius IX o „petiție” despre aberațiile din Talmud și jignirile la adresa creștinilor. Rezultatul a fost o dispută la Paris în 1240 despre Talmud între rabini evrei și creștini reprezentați de Dodin. După falsificarea rezultatului au fost arse peste o mie de cărți evreiești, mai ales Talmud. Să nu uităm, toate erau manuscrise, deoarece tiparul încă nu exista. Mai târziu evenimentul s-a repetat și în alte locuri.

Printre autorii manifestului de bază al antisemitismului „Protocoalele înțelepților din Sion” se află și câțiva evrei convertiți. Unul dintre ei este Yaakov Brafman, un evreu rus care s-a convertit pentru a avansa în carieră și a devenit turnător la *Oharna*, serviciul secret țarist. Printre altele, el a publicat în anul 1869 cartea *Hakahal* (Publicul), care a devenit una din cărțile de bază ale antisemitismului „teoretic”, inclusiv cel românesc ca și cel nazist. Cartea este o falsificare grandioasă a registrelor comunității evreiești din orașul Minsk, Bielorus. Alt convertit evreu antisemit notoriu a fost sârbul Frederick Millingen, cunoscut sub pseudonimul Osman Bey.

Însă au fost și convertiți care fuseseră convertiți de părinți și care s-au lăudat cu originea lor. Cel mai evident este probabil Benjamin Disraeli, prim ministru al Britaniei de două ori, pe care tatăl său l-a convertit când avea 13 ani. În aceeași categorie îl putem adăuga și pe Karl Marx, inițiatorul teoriei comuniste, al cărui părinți evrei s-au convertit înaintea nașterii lui. Unii cercetători susțin că moștenirea lui iudaică se reflectă în viziunea lui morală și în filosofia sa materialistă.

Unii evrei au fost siliți să se convertească. Cele mai cunoscute cazuri sunt miile de evrei din Spania și Portugalia dinaintea exilării din 1492 și al evreilor din Etiopia.

Asimilația în sec. 21

Primul pas a fost „doborârea zidurilor ghetoului” aplicate de Napoleon prin regulile de emancipație ale evreilor stabilite de el. În paralel, mișcarea numită *haskala*, iluminismul, prin care mulți evrei s-au secularizat și au venit în contact cu neevrei au dus la un val de convertiri. De asemenea diferite ideologii sociale noi, ca umanismul, naționalismul și socialismul au contribuit la negarea existenței unei divinități. Iar la sfârșit și înaintarea lumii științifice a declarat conflict credințelor. Poate mai mult ca orice, teoria evoluției a lui Charles Darwin a contribuit la acest proces.

Astăzi, cam jumătate din evreii în lume sunt în primejdie de dispariție, din cauza asimilării intense. [Din păcate, avertizarea lui Moise înaintea dispariției sale, este astăzi mai actuală ca oricând.](#)

Pericopa Nițavim-VaYelech - Ce a mai rămas de citit din Tora? [anul 5779]

Această pericopă este prima din cele patru cu care se încheie cartea de Tora: Nițavim, VaYelech, Haazinu și VeZot Habracha. Toate sunt pericope foarte scurte căroră, din păcate, nu li se acordă atenția cuvenită din cauza perioadei în care sunt citite și anume *Iamim Noraim* ימים נוראים, (zile decisive) adică perioada de sărbători din luna Tișrei (Roș Hașana, Iom Kipur și Sucot). Toată atenția și toate pregătirile sunt acordate exclusiv sărbătorilor, în timp ce pericopele sunt, putem spune, neglijate. Noi vom încerca să luminăm câteva colțuri mai întunecate ale acestor pericope. Este doar știut că, de multe ori, cele mai importante lucruri sunt păstrate pentru la sfârșit, astfel că lectura pericopelor ne obligă întotdeauna la o atenție specială.

Aceste patru pericope se petrec în ultimele zile din viața lui Moșe Rabenu și aici se încheie toată Tora. Din cele 613 mițvot (porunci) 611 au fost deja date (rămân două care vor fi date tocmai în aceste pericope). Evenimentele care încep de la pericopa VaYelech și până la sfârșit se desfășoară chiar în ultima zi din viața lui Moșe.

Pericopa Nițavim se citește întotdeauna de Șabat înainte de Roș Hașana. Într-adevăr se potrivește: „Voi vă înfățișați astăzi toți ...” (Deuteronom 29:10). În această zi noi ne înfățișăm cu toții în fața lui Kadoș Baruch Hu pentru ziua judecării *Iom Hadin* יום הדין. Această pericopă conține iarăși ziceri de mustrare chiar deosebit de gravă (*tochecha* תוכחה). Pedepsele care vin sunt amenințări atât pentru întregul pământ cât și pentru poporul Israel.

Pe pământ: „Sulf și sare, toată țara (va fi) un incendiu, nu vei semăna și nu va rodi, nu va crește nici iarbă în ea, ca surparea Sodomei și Gomorei (Sdom și Amora), Admei (Adma) și Tvoim-ului, pe care le-a distrus Dumnezeu în mânia și în furia Lui” (Deuteronom 29:23). Pedepse și pe poporul evreu: „Și Dumnezeu i-a gonit din pământul lor cu mânie și cu furie și cu urgie mare și i-a aruncat într-o altă țară chiar în aceeași zi” (Deuteronom 29:28).

Spre deosebire de pericopa Ki tavo, această pericopă deschide o poartă pentru *teșuva* תשובה (un fel de căință) și promite „Și va fi așa că vor veni peste tine toate lucrurile acestea și binecuvântarea și blestemul” (Deuteronom 30:1). Va veni și binecuvântarea cât și blestemul, însă spre deosebire de finalul jalnic din lista din pericopa Ki tavo (Deuteronom 28:68), pericopa Nițavim (precum și pericopa Bechukotai care se termină cu o consolare) ne spune că legătura între poporul Israel și Hakadoș Baruch Hu este eternă și nu poate fi dezlegată de nici una dintre părți. Este adevărat că poporul evreu a fost expulzat într-o altă țară, însă nu este vorba despre o aruncare oarecare de genul unei aruncări la gunoi, despre ceva care nu mai interesează pe vecie și nu mai așteptăm ca cineva să vină și să o ia. Din *galut*, adică din exod, va veni *teșuva*, pocăința și reîntoarcerea în țară. Aceasta este adevărata consolare.

Pericopa următoare, VaYelech, este cea mai scurtă pericopă din Tora și este o esențializare a întregii Tora. Pericopa se petrece în ultima zi din viața lui Moșe Rabenu, după cum putem înțelege din versetul „Eu astăzi am o sută douăzeci de ani și Domnul mi-a zis: Tu nu vei trece Iordanul acesta” (Deuteronom 31:2). Chiar în aceeași zi, Moise primește ultima lui profeție. Ea nu este deloc optimistă. Domnul prevestește și îl avertizează pe Moise că,

după moartea lui, poporul Israel va păcătui și, în consecință, va suferi de toate relele anticipate de blestemele amintite. Moise se desparte de poporul evreu și își încheie viața scriind cartea de Tora: „Și Moise a scris Toraua aceasta și a dat-o Cohanimilor, fii lui Levi, care purtau Aron Habrit (chivotul legământului) și tuturor bătrânilor din Israel” (Deuteronom 31:9).

După aceea Moise trece prin fiecare trib și le predă Șirat (cântarea) Haazinu (ascultați!) și binecuvântarea personală fiecărui trib. După midraș, el predă fiecărui trib și o copie a cărții de Tora. Cu alte cuvinte, Moise a reușit să depună admirabilul efort de a scrie 13 copii de Tora în aceeași zi.

În pericopa VaYeLech sunt formulate ultimele două *mițvot*. Acestea au fost scrise în ultimele zile și sunt un fel de încercare disperată de a evita catastrofele viitoare, prevestite de Domnul. Prima este scrierea cărții de Tora, despre care ni se spune că „nu în ceruri este ... și nu dincolo de mare” (Deuteronom 30:12-13). Cu alte cuvinte, Toraua nu trebuie văzută ca un text scris oarecare, ea trebuie să fie aproape de fiecare, pentru ca fiecare să o țină minte să o păstreze. Aceasta este *mițva* personală din cele două. A doua este publică și anume mițva Hakhel לַחֲקֹל, (adună poporul!) care spune să adune tot poporul odată la șapte ani și să le citească cartea de Tora. Mițva personală de a învăța Tora zi și noapte și mițva publică de a citi în public odată la șapte ani, ambele au ca scop evitarea repetării păcatelor comise de poporul Israel, cu toate că Toraua ne spune că ele se vor petrece și vor aduce consecințe dezastruoase. Chiar și Moise le spune triburilor: „Că eu știu bine cât ești de răzvrătit și că ai gâtuț țeapăn, căci dacă acum, când mai sunt în viață, v-ați răzvrătit împotriva Domnului, cu atât mai mult o veți face după moartea mea”. (Deuteronom 31:27).

Moise a adunat toate triburile și le-a dat Șirat Haazinu sperând că toate aceste acțiuni, mustrarea, atenționarea, cartea de Tora la fiecare trib, citirea Torei odată la șapte ani, poate acestea vor aduce acel plus de înțelepciune care să prevină căderea în păcat a poporul evreu. Dar el știe foarte bine că toate acestea nu vor ajuta și poporul Israel se va îndepărta de drumul cel bun.

„Adunați la mine pe toți bătrânii triburilor voastre și pe supraveghetori, iar eu vă voi spune aceste cuvinte și o să iau cerurile și pământul ca martori împotriva lor, pentru că știu că după moartea mea vă veți strica de tot și vă veți abate de la calea pe care v-am poruncit-o și vă va ajunge răul la sfârșitul zilelor pentru că veți face răul în ochii Dumnezeului ca să-L înfuriați prin faptele mâinilor voastre; Și Moise a turnat în urechile tuturor celor din obștea Israelului cuvintele cântării acesteia, până la sfârșitul lor”.(Deuteronom 31:28-30).

Cântarea aceasta este ultima apariție a lui Moise în fața tuturor evreilor. Se poate ca binecuvântările care apar în capitolul următor, să se fi spus înainte de cântare sau după cântare, însă oricum nu s-au spus în fața tuturor evreilor, ci fiecare binecuvântare în fața tribului respectiv. Cu cuvintele acestei cântări pe care a primit-o ca testament de la Domnul, Moise se desparte de poporul Israel, cu deplina cunoștință despre destinul greu care-l așteaptă în viitor.

[Dar totuși, putem observa și partea extraordinar de frumoasă a cântării și a binecuvântărilor către triburi rostite de Moise, care ne oferă ocazia să terminăm această citire a cărții de Tora cu veselie și bucurie.](#)

Pericopa Noah - Misteriosul loc al nașterii lui Avraham [anul 5779]

Toraua nu ne dezvăluie în mod clar locul unde s-a născut Avraham Avinu. Însă avem unele probe indirecte. Dacă citim în mod superficial, pare că s-a născut în Ur Casdim (Ur al Caldeenilor, adică al babilonienilor).

1. Despre fratele lui, Haran, scrie că s-a născut în Ur Casdim (Geneza 11:28). Așa că probabil și el s-a născut acolo.
2. În Nehemia 9:7 scrie: "Tu ești Domnul Dumnezeu care l-ai ales pe Avraham care l-ai scos din Ur Casdim." Și cum l-a scos din Ur Casdim? "Du-te din țara ta și din patria ta" (Geneza 12:1). Dacă atunci el era în Ur Casdim atunci probabil s-a născut acolo.

Problema este că marele înțelept Ramban (Nahmanides, sec. 13 e.n.) spune în mod categoric: "Avraham nu s-a născut în Ur Casdim" (Geneza 11:28).

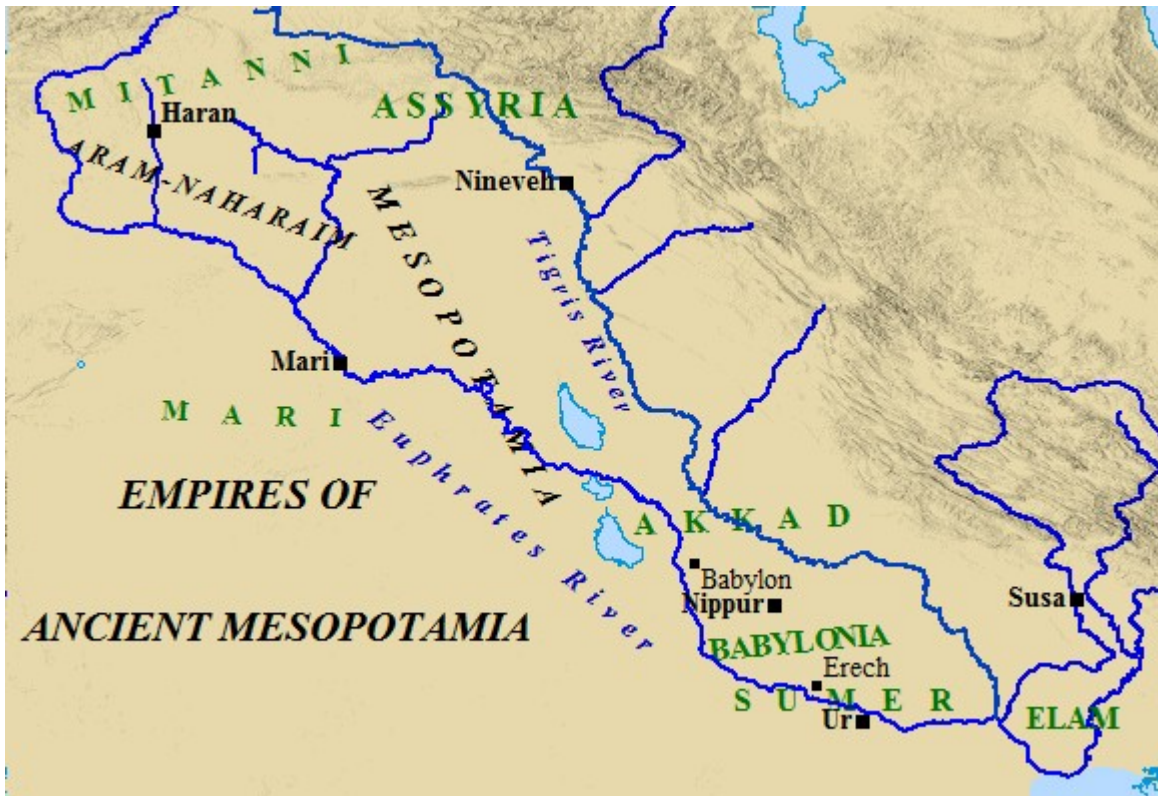
Ca să-i înțelegem poziția trebuie să lămurim mai întâi unde se află Ur Casdim (al Caldeenilor, adică al babilonienilor). A fost un oraș foarte renumit în lumea antică în sud-estul Mesopotamiei, la capătul estic al râului Prat (Euftrat), între Bagdadul de astăzi și capătul golfului persan. În mileniul al treilea î.e.n., Ur Casdim era un oraș mare, capitala unui regat mic dar bogat, fiind situat în inima a două puteri uriașe din aceea perioadă: Sumer și Akad. Era renumit ca un centru al cultului păgân al Lunii.

După descrierea din Tora (Geneza 10), tot teritoriul ăsta a fost populat de urmașii lui Ham și cucerit de Nimrod. Din cauza asta Ramban spune că nu se poate ca familia lui Avraham să fi venit de acolo, fiindcă este scris clar că patriarhii lui Avraham erau urmașii lui Ever, fiul lui Șem fiul lui Noah. Mai este scris că Avraham și familia lui au venit din Aram Naharayim, din Padan Aram: "Tatăl meu era arameean pe cale să-și piardă adevărata origine" (Deuteronom 26:5). Locul acesta este dincolo de râul Prat (Euftrat), o regiune care era în colțul nord-vest al Mesopotamiei. Astăzi, regiunea asta de Haran se află în sudul Turciei, lângă granița cu Siria. Mai sunt acolo și astăzi locuri care se numesc Terah, Sarug și Nahor. Versetele care ne vorbesc despre această origine a lui Avraham sunt: "Strămoșii voștri, Terah tatăl lui Avraham și tatăl lui Nahor, stăteau dintotdeauna dincolo de râu, adică pe malul estic al acestuia" (Yehoșua 24:2); "Avraham i-a zis sclavului său ... vei merge spre țara mea, spre patria mea ... apoi s-a ridicat și a plecat pe drum spre Aram Naharayim, orașul lui Nahor" (Geneza 24:2-10).

Că el se numește Ivri citim în Geneza 14:13: "Un om care scăpase a venit la Avraham Ha Ivri". Avraham se numește Ivri fiindcă este un descendent a lui Ever, fiul lui Șem, sau fiindcă vine de dincolo de râu, Ever în ebraică înseamnă *dincolo*. Dacă ne întoarcem la orașul Ur Casdim, ăsta era pe partea vestică a râului, când privim dinspre Canaan.

Este încă un fapt care vine în favoarea părerii că Avraham provine din Haran. În Ur Casdim exista o populație predominant urbană, sub un regim dictatorial, cu o preoțime extrem de puternică și toată economia era organizată foarte bine. Din cauza asta valorile religioase și morale severe erau dominante în rândul populației. Față de asta, în regiunea Haran, între neamurile semitice nord-vestice, nu era un stat centralizat, economia se baza încă pe oierit și exista o atmosferă permisivă, libertate de gânduri și de păreri. Din cauza asta s-au încăpățânat și Avraham și Yițhak să le ia băieților lor soții numai fete din "țara patriei", știind că acolo există o atitudine tolerantă față de

cultura etico-religioasă din regiune. Este interesant că atunci când Avraham l-a trimis pe sclavul său să aducă soție fiului său, i-a spus "vei merge spre țara mea, spre patria mea". El n-a amintit nici "familia mea", nici "casa părintească", având deplină încredere în calitatea oamenilor din acea regiune.

Acuma să restabilim ordinea evenimentelor după Ramban. Terah i-a născut pe băieții lui cei mai mari – Avraham și Nahor, dincolo de râul Prat (Eufurat), în orașul Haran. O dată, l-a luat Terah pe băiatul lui, Avraham, în orașul Ur Casdim pentru o misiune pe care noi nu o cunoaștem, iar Nahor și familia lui au rămas acasă. Marele arheolog Albright confirmă situația susținând că Terah se îndeletnicea cu transportul convoaielor de măgari între Haran și Ur Casdim, iar o dată l-a luat cu el și pe fiul lui, Avraham. Acolo, în Ur Casdim, s-a născut probabil și alt fiu al lui Terah, Haran, numele acestuia provenind, poate, de la numele orașului. Acolo, Avraham, din cauza credinței lui într-un Dumnezeu unic și diferit de zeii cetății, a fost arestat. Despre arest este scris în câteva midrașim. Cumva, nu știm cum, Avraham a reușit să fugă din arest, iar Haran a murit. Tot convoiul lui Terah a fost probabil expulzat din Mesopotamia și obligat să se refugieze în Canaan: "Au ieșit cu ei din Ur Casdim ca să meargă în țara Canaanului și au ajuns în Haran și au stat acolo" (Geneza 11:31), adică s-au întors în Haran și acolo a primit Avraham porunca: "Du-te din țara ta și din patria ta și din casa tatălui tău" (Geneza 12:1).

Și acum să explicăm zisele din Nehemia după comentariul lui Ramban: "Tu ești HAȘEM, care l-ai ales pe Avraham, pe care l-ai scos din Ur Casdim", adică Ur Casdim nu este țara de origină a lui Avraham, iar Ramban ne explică că verbul *a scoate* הוצאתי înseamnă "te-am salvat dintr-un loc periculos, te-am eliberat dintr-o situație grea", cum apare de exemplu în Exod 20:2 și în alte versete din Tanach: "Eu sunt HAȘEM, care te-a scos din țara Egiptului și din casa sclavilor". Asta explică că Nehemia nu vorbește despre misiunea pe care a primit-o Avraham, ci despre salvarea lui dintr-o situație foarte grea, în Ur Casdim, printr-o minune săvârșită de Kadoș Baruch Hu.

Este potrivit să terminăm cu o zicere a marelui Rabin Habaal Șem Tov (sec. 18):

[Un evreu nu este niciodată singur pe lume fiindcă oriunde se duce, Hakadoș Baruch Hu merge cu el.](#)

אין יהודי בודד בעולם, כל מקום שהוא הולך ה' אלוקיו עמו

Pericopa Noah - „ ... după familiile lor, după limbile lor, în țările lor, după neamurile lor” (Geneza 10:20) [anul 5785]

Unul din cele mai deosebite evenimente din cartea Genezei este povestea Turnului Babel. În Tora ni se povestește despre o perioadă în care toți oamenii vorbeau aceeași limbă și s-au adunat cu toții ca să construiască o clădire uriașă - Turnul Babel. Domnului nu I-a plăcut deloc acest proiect și ca atare I-a împrăștiat pe oameni și le-a amestecat limbile. Această răspândire a adus la formarea națiunilor și la apariția limbilor în lumea antică.

În povestea Turnului Babel noi nu găsim o descriere a națiunilor și a limbilor care au apărut după împrăștierea oamenilor. Însă noi învățăm despre acestea în continuare din Geneza cap. 10 în care sunt enumerate evoluțiile celor trei fii ale lui Noah: Șem, Ham și Iafet. Fiecare dintre ei este descris ca părintele a peste zece națiuni a căror listă apare în continuare.

În acest articol noi ne concentrăm pe faptul că în urma răspândirii fiilor lui Noah și apariția diferitelor națiuni, s-au dezvoltat limbi diferite după cum sunt menționate în cartea Genezei:

- „Fiii lui Iafet [...] din aceștia s-au despărțit insulele neamurilor pe pământurile lor, fiecare după limba sa, după familiile lor, cu neamurile lor” (Geneza 10:2, 5).
- „Aceștia sunt fiii lui Ham, după familiile lor, după limbile lor, în țările lor cu neamurile lor” (Geneza 10:20).
- „Aceștia sunt fiii lui Șem, după familiile lor, după limbile lor, în țările lor, după neamurile lor” (Geneza 10:31).

Această descriere din Tora a fost percepută de mulți ca o poveste mitologică lipsită de orice temelie bazată pe fapte. Noi vom arăta că această percepție este greșită. Descrierile din pericopă sunt adecvate cu ultimele descoperiri ale lingvisticii comparative.

Limbile semitice și hamitice acordate fiilor lui Șem și Ham, sunt toate legate între ele. Ele cuprind între altele: ebraica, akkadiana (împărțită în două dialecte: asiriana în nord și babiloniana în sud), egipteană, arameeană, amonită, moabită și cușitică.

Limbile asociate cu fiii lui Iafet au o caracteristică foarte interesantă - marea dispersare a lor pe distanțe extrem de mari. Aceste limbi care sunt amintite în cartea Genezei sunt răspândite în toată Europa și până la distanțe uriașe în Asia. Ramura europeană ale acestor limbi se întinde din Grecia, prin Germania și până în Spania; ramura asiatică cuprinde țările din Persia prin regatul Madai (nordul Iranului și Afganistanul) până în estul îndepărtat al Indiei Antice (Pakistan).

Din cele scrise despre limbile atribuite fiilor lui Iafet putem deduce că pare a fi o relație de limbaj între limbile fiilor lui Iafet, care includ atât greaca antică și germana antică (Europa) cât și persiana antică și indiana antică (Asia).

O altă întrebare crucială pentru studiul limbilor este zona din care a început răspândirea și diferențierea acestor limbi. Există câteva posibilități – una fiind cea mai adecvată poveștii genezei. Vom descrie cele mai importante pe scurt.

Prima, prin care s-a înțeles această legătură dintre aceste limbi a fost Sanscrita, limba antică sacră a Indiei. În anul 1786 într-o prezentare făcută de filologul și orientalistul britanic William Jones el a prezentat legătura și asemănarea între limba sanscrită și limbile Europei. El a scris următoarele: „Limba sanscrită are o structură remarcabilă chiar dacă este extrem de antică, mai perfectă decât Greaca și mai copioasă decât Latina. Ea conține o afinitate mai copioasă atât în rădăcinile verbelor cât și în gramatica formelor. Niciun filolog n-ar putea să le analizeze pe toate trei fără să înțeleagă că ele provin dintr-o sursă comună, care s-a pierdut”. Printre admiratorii limbii sanscrite au fost și intelectuali români. Cel mai notoriu este Mihai Eminescu în perioada sa pariziană.

Jones a fost primul care a subliniat legătura și chiar origina comună a majorității limbilor europene și o parte a limbilor din Asia de Vest. În anul 1813 a apărut pentru prima oară termenul de „limbi indo-europene”. S-a dovedit că nu numai sanscrita este o limbă asiatică asemănătoare cu limbile europene (în afară de patru limbi: maghiara, finlandeza și limba bască), ci o parte a limbilor asiatice din zonă: persiana și limbile caucaziene. Acest fapt a dus la apariția a altor două teorii de origine, una fiind mai adecvată listei iafetice din Geneza.

Prima este teoria limbilor caucaziene ca fiind punctul de origine a limbilor indo-europene. Din această zonă ele s-au răspândit spre est, spre India și spre vest, spre Europa. Inițiatorul acestei teorii a fost lingvistul sovietic N.I. Marr, care a fost de-a lungul întregii vieți consilierul de limbaj al lui Stalin. El era apropiat de limbile caucaziene fiind de origine gruzină (evreu din Georgia), coleg cu Stalin. Teoria a fost crunt contestată de comunitatea academică internațională, inclusiv cea română, mai ales cea ieșeană.

Între timp, a apărut o nouă teorie compatibilă cu descrierea biblică a fiilor lui Iafet. Teoria a apărut în urma descifrării unei limbi cheie în această chestiune – limba hitită antică, limba uriașei împărății hitite din Anatolia și peste. Tocmai la acestea care sunt cele mai recente teorii în legătură cu originea și conținutul limbilor indo-europene, noi găsim indicii clare în Tora. După Tora, toate limbile vin de la răspândirea fiilor lui Noah și a urmașilor lor după ce potopul s-a potolit. Scrie că barca lui Noe a aterizat pe muntele Ararat, care este în estul îndepărtat al Turciei. De aceea, povestea din Geneza se potrivește cel mai mult cu această teorie „hitită”, mai mult decât cu cea caucaziană, care nici ea nu este prea departe de această zonă.

Așadar, după această teorie, absolut toată lista iafetică din Tora conține exclusiv limbi indo-europene. Această teorie de existență a unei surse hitite sau anatoliene (nu are nicio legătură cu turca modernă care nu este o limbă indo-europeană), după cum a mai fost numită, a limbilor indo-europene a fost consolidată de un cercetător britanic, profesor de arheologie de la Universitatea din Cambridge, mare specialist la limbi indo-europene, C. Renfrew. El a publicat această teorie în detalii în anul 1987. Ea exista deja din anul 1917, când această limbă antică a fost descifrată. De-a lungul anilor, printre cei care au susținut această teorie sunt și experți români, în frunte cu marele filolog ieșean Gheorghe Ivănescu.

Bineînțeles că nu toți specialiștii sunt de acord cu această teorie. Însă noi, dacă o acceptăm ca fiind cea mai recentă, putem finaliza următoarele: 1. Lista limbilor iafetice din Tora este compatibilă cu familia limbilor indo-europene. 2. Zona Ararat din Turcia, unde a aterizat barca lui Noe este identificată de unii specialiști ca locul de origină a limbilor indo-europene.

Pericopa Noah - Cele șapte legi (porunci) a lui Noah (Noe) שבע מצוות נח [anul 5783]

Acele șapte porunci - mițvot sunt un set de legi morale universale care după Talmud au fost date de Dumnezeu lui Noah și „fiilor lui Noah”. Șase dintre ele sunt „să nu faci” לא תעשה și doar una este „să faci” תעשה. Ele mai sunt cunoscute sub numele de „Legea noahice”.

Cele șapte porunci după cum apar ele în Talmud, tractatul Sanhedrin 56:a-b și în Tosefta, tractatul Avoda Zara 9:4 sunt:

1. Să nu te închini la statui, adică idolatrie
2. Să nu blestemi pe Dumnezeu, adică binecuvântarea lui Adonai
3. Să nu comiți un omor, adică vărsare de sânge
4. Să nu faci incest
5. Să nu furi
6. Să nu mănânci carne de la un animal viu
7. Să înființezi un sistem de drept

Toți neevreii au primit porunca să îndeplinească aceste porunci, chiar dacă nu le-au asumat. Cele 613 porunci pe care le-au primit evreii sunt detaliate în Tora. Pe când cele 7 porunci ale lui Noah nu sunt.

Despre originea lor învățăm de la Rambam, care în „Hilchot melachim” (Legile regilor) 9:1 scrie: „Pe șase lucruri a fost poruncit primul Adam: idolatria, binecuvântarea lui HAȘEM, vărsarea de sânge, incestul, furtul și dreptul. Cu toate că ele au ajuns la noi prin intermediul lui Moșe Rabenu, noi învățăm din toate spusele în Tora că de aceste șase a fost poruncit Adam Harișon (primul). Iar lui Noah (Noe) a mai adăugat al șaptelea, carne de la animal, când a poruncit „Numai carne cu viața ei, adică sângele ei să nu mâncați” (Geneza 9:4). Acestea sunt cele șapte porunci și așa a fost până la Avraham”.

Nu avem probe că evreii ar fi încercat vreodată să impună aceste reguli neevreilor. Însă noi găsim în Noul Testament o afirmație care pare să ne spună că creștini ar trebui să adopte aceste reguli sau o parte din ele: „De aceea părerea mea este că nu ar trebui să-i judecăm pe aceia din națiuni care se întorc la Dumnezeu, ci să le scriem să se abțină de la lucrurile pângărite de idoli, de la imoralitate sexuală, de la animale strangulate și de la sânge” (Faptele apostolilor 15:19-20). Acestea sunt vorbele lui Simeon care după ce amintește vorbele profeților despre reîntoarcerea poporului în țara sa, adaugă asta la națiuni. Sunt aici trei sau patru porunci ale lui Noah: idolatrie, incest, carne de animal și poate și vărsare de sânge”. Propunerea lui a fost probabil acceptată fiindcă în

continuare bătrânii și apostolii au trimis pe Iuda și Sila la câteva națiuni cu mesajul: „Căci spiritul sfânt și noi am considerat că este bine să nu vă adăugăm nicio altă povară decât următoarele lucruri necesare: să vă abțineți de la lucrurile jertfite idolilor, de la sânge, de la animale strangulate și de la imoralitate sexuală. Dacă aveți grijă să vă feriți de aceste lucruri, vă va merge bine” (Faptele apostolilor 15:28-29).

S-ar putea ca aceste porunci să aparțină domeniului de logică, de raționalism cum le definește Rambam mai sus, dar este mai probabil că ele sunt unele din poruncile fiilor lui Noah adoptate de acești judeo-creștini.

Pericopa Noah - Soarta femeilor (frumoase) [anul 5781]

În pericopa Noah avem un eveniment uriaș - potopul - care a schimbat o generație cu alta, o cultură cu alta. Cauza se află chiar la capătul pericopei Bereșit. Probabil că înțelepții care au stabilit limitele pericopelor au vrut să despartă cauza, care ea însăși este un eveniment îngrozitor, de rezultat, de pedeapsa totală. Ca de obicei în viață, cauza sunt iarăși femeile, de data aceasta atrocitățile la care au fost supuse de oameni răufăcători: „Nefilimii erau pe pământ în zilele acelea, dar și după aceea, când intrau fiii lui Elohim la fiicele oamenilor, iar ele le nașteau (copii), aceștia sunt eroii/ vitejii din totdeauna, oameni cu faimă” (Geneza 6:4). Fără să ne referim la cine erau acești „Fiii a lui Elohim”, îngeri sau niște uriași sau fiii unor persoane importante, este clar că ei obișnuiau să facă fapte îngrozitoare femeilor: „Fiii lui Elohim au văzut că fiicele oamenilor sunt frumoase și dintre toate femeile au luat pe cele pe care și le-au ales” (Geneza 6:2). Oricare femeie era o țintă de răpire și abuz, fie că era căsătorită sau nu. Cu toate că tocmai din această cauză această generație a dispărut de pe pământ odată cu potopul. Acest fel de comportament criminal față de femei a rămas de atunci și până în zilele noastre, când abuzuri de felul acesta se petrec zilnic peste tot pe planeta noastră.

Dacă observăm cea mai notorie interpretare a acestor „Fiii a lui Elohim” este identificarea lor cu copiii oamenilor renumiți, oameni de vază: fiii de judecători, regi, președinți și alți conducători sau bogătași. Ei își permiteau să-și ia orice femeie pe care o voiau, de care aveau chef. Femeia era un obiect pe care îl întrebuintezi și îl arunci. Din păcate noi întâlnim acest obicei josnic în toată cartea Geneza. Avraham și Sara știau încă dinainte că Sara este în primejdie de a fi răpită când au ajuns la Faraon (Geneza 12:11-15), cât și când au venit la Avimelech (Geneza 20:2)). La fel și Isaac la Grar (Geneza 26:7).

În tot Tanachul noi întâlnim această atitudine, printre altele la concubina din Ghiv'a (Șoftim/Judecători cap.19), la cele 400 de fecioare din Șilo (Judecători 21:21-22), la David și Bat Șeva (2Șmuel/2Samuel cap. 11) și culmea bineînțeles la Ahașveroș din cartea lui Ester. etc. Și în texte din afara Tanachului găsim acest obicei mârșav. Într-o

scrisoare găsită la El Amarna în Egipt, datată din mijlocul celui de al doilea mileniu (aproximativ 1500 î.e.n.), scrie Faraonul unui vasal, șeful unui principat din Canaan că el îi ordonă să-i trimită imediat 40 de femei frumoase. Nu cumva să fie vreuna rea la livrare. Pe de altă parte era și atunci și este și astăzi o venerare a femeilor frumoase. Găsim chiar și o definiție a unei femei frumoase în pericopa Ki Tețe (Deuteronom cap. 21).

Gravitatea cu care privește Toraua aceste abuzuri provocate femeilor este faptul că ni se spune că pricina potopului este tocmai acest gen de comportamente demne de dispreț față de femei din partea „Bnei HaElohim”. Acesta este doar culmea unui comportament nedemn al unei întregi generații la care abuzul asupra femeilor era doar unul dintre semnele distinctive ale acestei generații, pe care potopul l-a șters de pe fața pământului. Din păcate, potopul nu a reușit să șteargă și această caracteristică a noii generații de după potop și până astăzi.